

OOSTVLAAMSCHE

Z A N T E E N

Algemeen Tweemaandelijks Tijdschrift
voor Volkskunde

Orgaan van de Koninklijke Bond van
de Oostvlaamse Volkskundigen en van
de Dienst voor Volkskundige Opzoeking

.1 • Jaargang
lr. 5 - 1966
september - oktober

DRUK. V/H AD. HOSTE. N. V

Verkrijgbaar op het sekretariaat, **Oscar de Gruyterstraat 36, Gent** en op de bibliotheek : **Kraanlei 41, Gent.**

1. **Oostvlaamsche Zanten**, nog voorradig tot zolang de voorraad strekt : 15^e, 19^e jg., 21^e tot en met 31^e jg., 33^e tot en met 39^e jg. tegen 150 F per jaargang. Van de jgg. 1-19 zijn nog enkele losse nummers beschikbaar tegen 50 F per nummer; van de latere jgg. tegen 35 F per nummer.
2. **Jaarboek 1945 (jg. 20) van de Bond der Oostvlaamsche Folkloristen.** Prijs : 150 F (leden 100 F).
3. **Inhoudstafel op Oostvlaamsche Zanten (Jg. I-Jg. XXV)**, door F. VAN ES. Prijs : 50 F (leden 30 F). **Idem II (Jg. XXVI-Jg. XXXV)**, door F. VAN ES. Prijs : 40 F (leden 25 F).
4. **Geïllustreerd Feestnummer (lustrumnr).** Prijs : 25 F (leden 15 F).
5. **Survivances du Passé**, door A. MARINUS (8 p.). Prijs : 12 F (leden 8 F).
6. **Kinderspelen en Liedjes uit het Land van Dendermonde**, door Mw L. BATAILLE-HIEL. Prijs : 80 F (leden 50 F).
7. **Zur Entwicklungsgeschichte des Bauernhauses mit durchgezapften Ankerbalken**, door J. SCHEPERS (10 p.). Prijs : 15 F (leden 10 F).
8. **Register op Gabr. Celis : Volkskundige Kalender voor het Vlaamsche Land**, door Prof. F. M. OLBRECHTS. Prijs : 20 F (leden 12 F).
9. **Bijdrage tot de volkskunde van Moerzeke**, door J. LAUREYS (50 p.). Prijs : 50 F (leden 32 F).
10. **2^e Lustrumnummer 1930-1935.** Prijs : 40 F (leden 24 F).
11. **Dit is die Excellente Kronyke van de Brahmisten**, (over het Teerlingspel), door Emile ANDELHOF. Prijs : 25 F (leden 15 F).
12. **De Groei en de Bloei van de Arteveldefiguur in de Vlaamsche Volksziel**, door Advokaat Jos. VERMEULEN. Prijs : 80 F (leden 50 F).
13. **Waesch Sagenboek.** door F. VAN ES. Prijs : 100 F (leden 60 F).
14. **Het Curieus en Vermakelijk Namenboek**, door Em. ANDELHOF. Prijs : 25 F (leden 15 F).
15. **Folklore en Onderwijs**, door L. HOSTE. Prijs : 12 F (leden 8 F).
16. **August Hendrickx. Vlaams Toneelschrijver herdacht met Bloemlezing uit zijn werken**, door Fr. DE COSTER. Prijs : 25 F (leden 15 F).
17. **Pastoor Constant Duvillers, Folklorist en folkloristische Figuur**, door F. VAN ES. Prijs : 25 F (leden 15 F).
18. **De Wetterse Reuzen.** door Lic. M. DAEM. Prijs : 25 F (leden 15 F).
19. **Sagen uit Noord-Oostvlaanderen.** door Dr. G. DE MEYER. Prijs : 25 F (leden 15 F).
20. **Een Teerlingspel in Gent**, door Lod. LIEVEVROUW-COOPMAN. Prijs : 25 F (leden 15 F).
21. **Spelen mijner Jeugd**, door L. LIEVEVROUW. Prijs : 60 F (leden 35 F).
22. **De Levende Folklore van het Gewest Balegem**, door M. BROECKHOVE. Prijs : 65 F (leden 40 F).
23. **Weerkundige Volkskalender voor het Vlaamse Land**, door M. BROECKHOVE. Prijs : 230 F (leden 140 F).
24. **Doods-, Begrafenis- en Rouwgebruiken in het Arrondissement Dendermonde**, door J. PIETERS. Prijs : 90 F (leden 55 F).
25. **Het Volksleven te Wieze. 1900-1950.** door J. VAN HAVER. Prijs : 100 F (leden 60 F).
26. **Het Hospies der Kinderen Alijn of Alynsgodshuis te Gent**, door E. LUYCKX-FONCKE (met talrijke ill.). Prijs : 40 F (leden 25 F).
27. **De Rivaliteit tussen Aalst en Dendermonde**, door H. VAN HESE. Prijs : 125 F (leden 80 F).
28. **Leerknappen in de kunstambachten te Gent tijdens de 14e en 15e eeuw**, door Marcel DAEM. Prijs : 35 F (leden 22 F).
29. **De folklore van de Hop in Vlaams-België, vroeger en nu**, door Cl. VANHOUCKE. Prijs : 160 F (leden 100 F).
30. **Vrolijke Doodsbrieven vol humor en gal**, door R. VAN DER LINDEN en G. SIMONS (avec un résumé en français) 42 blz. Prijs : 55 F (voor leden 35 F).

Elk bedrag vooraf storten op postrekening nr. 969.46, Bond Oostvl. Volkskundigen, Gent. UITVERKOCHT zijn op dit ogenblik : **Herdenkingsalbum Alf. De Cock — Het Stroodek- kersbedrijf** door Cl. Trefois — **Lodewijk De Vriese, Biobibliographische studie — De Platte- grondsvormen van z.g. « Frankische » Boerderijtypen en hun geografische Verspreiding in ons Land**, door Cl. Trefois — **De Draak van het Belfort van Gent in de Folklore**, door Cl. Trefois — **De Tinnepotgieterij te Gent**, door J. Boes — **Galerij van Gentsche Typen**, door E. Andelhof — **De Magie van het Poppenspel**, door F. Van Es en anderen — **Devotie tot de Heilige Donatus**, door M. Broeckhove — **Sint-Kristoffel. Legenden. Verering. Verspreiding**, door R. van der Linden.

Lidmaatschap Bond Oostvl. Volkskundigen. Jaarlijkse bijdrage gewoon lid : 150 F; familie- kaart : 50 F per gezinlid; buitenland : 175 F; beschermend lid 300 F; steunend lid 500 F. Abonnement op Oostvlaamsche Zanten : voor niet-leden (bibl., instellingen, verenigingen, enz.) : 175 F per jaargang. P.R. 969.46 Bond Oostvl. Volkskundigen, Gent.

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN

ALGEMEEN TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VOOR VOLKSKUNDE
 ORGAAN VAN DE KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE
 VOLKSKUNDIGEN & DIENST VOOR VOLKSKUNDIGE OPZOEKINGEN

Redaktie : Lic. Renaat van der Linden, Godveerdegemstraat, 15, Zottegem.
 Redaktieleden : Lic. Marcel Daem, Dr. René Haeseryn, Maurits Broeckhove.
 Ruil & Recensiedienst : Dr. Haeseryn, Bibliotheek, Kraanlei 41, Gent.
 Sekretariaat van de Bond : Maurits Broeckhove, Osc. de Gruyterstr., 36, Gent.

Alle stortingen op postrekening : 969.46, Bond Oostvl. Volkskundigen, Gent.

INHOUD

Dr. L. GELBER : Vlaamse Kinderzang	162
M. BROECKHOVE : Tentoonstelling Prof. em. Dr. Paul De Keyser	169
G.D.K. & R.V.D.L. & G.V.S. : Volkshumor. Gentse Mokken en Moppen van overal	171

Zoeken en Zanten

Lokeren — Reuzen. R.v.d.L.	174
Kruishoutem — Reuzin Meleke. G. Weze	177
Gentbrugge — Poppen binden jong en oud, noord en zuid. R.v.d.L.	182
Berlare — 400-jarig bestaan van de Kon. en Ridderlijke Gilde St.- Sebastiaan. M. Broeckhove	184
Waasmunster — Molenkermis, watertornooi. Ben Moens	186
St.-Amandsberg — Negenmeimarkt. M. Daem	186
Leeuwergem — Nagelgaten en spotternij. R.v.d.L.	187
Kalenders met volkskundige onderwerpen. Ferdi van de Vijver	187

Boekbespreking

Dr. L.J. Vandewiel : De « Liber Magistri Avicenne » en « De Herbarijs ». Middelnederl. Handschriften uit de XIV ^e eeuw. R.v.d.L.	188
--	-----

DIENST VOOR VOLKSKUNDIGE OPZOEKINGEN

O. S. DEPRAET : Duiventorens in Oost-Vlaanderen.	190
--	-----

Oostvlaamse Zanten wordt uitgegeven met steun van v.z.w. Noordstarfonds, Gent.

VLAAMSE KINDERZANG

Toen de muzikale volkskunde voor het eerst haar stem liet horen in het concert der Wetenschappen en Schone Kunsten vond ze niet de gepaste waardering als aktuele levenswaarde, noch in haar betekenis voor de volksmens als enkeling, noch voor de volks-gemeenschap als etnologische groep. Dit was de toestand pas zeventig jaar geleden. Sindsdien ontstond een zekere waardering voor het eigen schoon van het volkslied en daardoor werd stilaan belangstelling levendig voor de zangexpressie van de volksziel.

We zeggen : een zekere waardering; immers, zonder zich hiervan rekenschap te geven, verzamelde en bestudeerde men de volkszang met een dubbele vooringenomenheid. De musicus was erop belust datgene te beluisteren en te bewaren wat een gevormde muzikale geest door de melodische architectuur kon treffen. De muzikale omgangstaal van de volksmens, en vooral de zangexpressie van het kind ontsnapte daardoor aan zijn belangstelling. De linguïsten en sociologen waren geneigd hun volle aandacht te wijden aan taal, zeden en gebruiken. Dit had voor gevolg dat de teksten van volks- en kinderzang met zorg en vakkennis werden opgenomen, terwijl de zangwijzen veelal onnauwkeurig of in 't geheel niet werden opgetekend.

Wat is de hedendaagse toestand? Door het schitterend werk van de volkskundige verenigingen heeft het muzikale volksbezit zijn kulturele waarde doen gelden, in alle milieus. Nochtans is de traditie van het muzikale erfgoed ernstig bedreigd: zal het Vlaamse volk, bij de heropbloei van zijn taal en kultuur, zijn kostbaarste bezit, de Nederlandse zangexpressie, laten verloren gaan en dit door de spontane zangwijze van het kind niet te bewaren, zijn levenswaarde voor de muzikale volkskultuur niet te erkennen? Net als voor de gesproken moedertaal zijn ook voor de volkseigen zangtaal de kinderjaren de gevoelige periode om zich de volkseigen vormen eigen te maken: de tonaal-melodische sfeer van de zangwijze, haar maatgebonden of vrije ritmische kadans, het artikuleren van de melodische zinnen door ademhaling en aksenten.

Het opvangen en optekenen van volkszang in het algemeen, van kinderzang heel in het bijzonder, is een artisaanaat in de volle betekenis van deze uitdrukking. Het is een kunstvaardigheid, waarbij muzikale gave en musicologische kennis wedijveren met stijlgevoel voor de milieu-eigen kantileen en met de vertrouwdeheid met de volksmens, het kind en de volwassene. Dit is wel een van de redenen, zoniet de hoofdreden waarom in de laatste vijftig jaren een bedenkelijke achteruitgang vast te stellen is bij het optekenen van het Vlaamse volks- en kinderlied. Doorblader de vaktijdschriften; ze brengen een rijke dokumentatie aan liedteksten, met breedvoerige uitleg over afkomst, gebruik, spelregels, enz., soms zelfs een omschrijving van het gezongen aspect, maar de melodie zelf is op erg gebrekkige wijze of in 't geheel niet opgetekend. Aldus

gaat het lied verloren voor de overlevering. Vergeten we toch niet dat het lied, het weze het kleinste kinderdeuntje, een vorm van uitdrukking is waarin tekst en melodie tot een hogere eenheid versmelten. Die hogere eenheid verleent aan het lied een inhoud en een expressiekracht die tekst en melodie, van elkaar gescheiden, niet bezitten.

Door onze artikelenreeks willen we ertoe bijdragen de edelmoe-dige pogingen van de volkskundige kringen ook in muzikaal op-zicht vruchtbaar te maken. Dit is een eerste doel van onderhavige publikaties. Een tweede, zeer belangrijk doel zien we in de explo-ratie van de hedendaagse kinderzang. Terecht vraagt men zich in volkskundige en pedagogische kringen af: is de spontane volks-eigen kinderzang bestand tegen de massaproductie van melodieën, smaakbedervend en vreemd aan de volkseigen zangexpressie, die langs alle wegen het milieu overspoelt, vanaf de televisie die de atmosfeer van de huiskamer vervormt tot deze van een bioscoop, tot aan de juke-box die de jeugd van idealen doet verglijden naar idolen? Deze vraag krijgt inderdaad een angstwekkende betekenis, gezien de traditie haar diepste wortelen schiet in datgene wat in de kinderjaren wordt geassimileerd, en wat in de gesloten kring van de kindergemeenschap, van geslacht tot geslacht, wordt overgeleverd.

Is het reeds te laat om dergelijke breuk, die onherstelbaar zou zijn in de muzikale traditie, te voorkomen? Pessimisten, en hun getal is aanzienlijk groot, verklaren ja. Naar hun opvatting heeft het Vlaamse kind zijn volkseigen zangtaal verloren; het zingt allerlei modeschlagers en radio-deuntjes of het zingt in 't geheel niet meer.

Onze bijdragen wensen door feiten aan te tonen dat zulk pes-simisme voorbarig is en volstrekt onjuiste beweringen omtrent de aktuele situatie tot gevolg heeft. Meteen weze voor allen, volks-kundigen en pedagogen, een uitvlucht door defaitisme, het poortje van de gemakzucht geweerd.

Wat is dan de werkelijke toestand bij het hedendaagse kinder-spel? We richten ons met deze vraag naar het kinderspel omdat dit de wezenlijke beweeggrond, tevens het doel van de kinderlijke samenleving is. De kinderschaar zingt bij het spel; de meisjes ongewijzigd op elke leeftijd, de jongens in de vroege kinderjaren. Wat en hoe zingt de kinderschaar? Volledig in de trant van echt kinderlijk melodiëren, heel en al geïnspireerd door volkseigen zangwijzen. Hier en daar worden sporen van café-chantants uit het begin van deze eeuw merkbaar, bij uitzondering wordt de muzikale verbeelding gestoffeerd door gegevens die van de T.V. of van de Radio afkomstig zijn. De zondvloed van teenagersmuziek die schijnbaar alles dreigt te overspoelen, is in de muzikale gedra-gingen der kinderen niet te bespeuren, net als zou ze niet bestaan voor het volkskind dat opgenomen is in zijn spelbezigheden. Zijn

zangexpressie — zangwijze, ritme, stemklank en gebaar — is gaaf, d.w.z. traditioneel Vlaams.⁽¹⁾

In onderhavige bijdrage brengen we een muzikale greep uit het volle kinderleven in de omstreken van Gent. We danken de liederen, roepen en aftelrijmpjes aan bandopnamen die E.Br. H. ROOBAERT, directeur van de normaalschool der Broeders van Liefde, in het jaar 1962 te Zwijnaarde maakte. Het is kinderzang op het speelplein van de lagere school, zonder voorbereiding noch leiding van de leerlingen door een leerkracht. De ronde- en rijdansen, balspelen, enz. zijn afkomstig van het speelplein der meisjesschool; de liederen werden bij dans en spel in groep gezongen door 3e en 4e graad-leerlingen. Een klein uur volstond om vijftig verschillende liederen en aftelrijmpjes op te vangen. Daarna was wellicht de ogenblikkelijke zang- en danslust van de meisjes verzadigd, hun repertorium van spelliederen echter was op verre na niet uitgeput. De gezongen roepen komen van het speelplein der jongensschool, uit de speelhoek voorbehouden voor de 1e-graad-leerlingen. Deze en andere gelijkaardige improvisaties zingen de jongens dagelijks bij hun loop- en kringspelen, met het begin van elke speeltijd.

Het optekenen van kinderzang vraagt, zoals boven gezegd werd, specifieke ervaring en vrij ernstige voorzorgen. We verwijzen de geïnteresseerde lezer naar de volgende literatuur waarin we beide vragen uitvoerig hebben behandeld en praktisch toegelicht: L. GELBER-A. VERBIST, Handleiding der Muziekopvoeding, Deel I, (2e uitgave, Sinfra-Uitgeverij, Mechelen, 1966) 1e Graad, Inleiding; L. GELBER, Het tonaal Bezit van het Kind bij de Schoolintrede⁽²⁾ (Standaard-Boekhandel, Antwerpen, 1962).

(1) Nota van de redactie: Deze problematiek werd uitvoerig uiteengezet in volgende werken en artikelen:

- Tijdschrift « Muziekopvoeding », Orgaan van de Beweging voor Muziekopvoeding (sedert 1954, staat nu in de XIIe jaargang); redactie: Oud-min. Prof. Dr. A. Verbist, voorzitter van de Beweging voor Muziekopvoeding, en mevr. Dr. L. Gelber, directrice van het Sekretariaat en van het Seminarie voor Muziekopvoeding.
- Dr. L. GELBER, De bevordering van de muziekkultuur onder het volk, referaat gehouden op de Jubiléviering v. h. Davidsfonds, Leuven 1950; zie verslagboek over de Jubiléviering, uitgegeven door het Davidsfonds.
- Dr. L. GELBER, Muziekopvoeding; zie Aesthetische Opvoeding, Verslag v.d. 12e R.K. Paedag. Week, Tilburg, 1949.
- Dr. L. GELBER en Dr. A. VERBIST: Geest en Leest der Muziekopvoeding ter bevordering van de Zang in het Algemeen Onderwijs. St.-Franciscus-uitgeverij, Mechelen, 1963, 400 blz.
- Br. CHRYSOGOON H. ROOBAERT: Muziekopvoeding en Volkskunde. Oostvl. Zanten, XXXXe jg. (1965), blz. 165-169.

(2) In Franse vertaling verschenen in:

- Rijksuniversiteit Gent, Seminarie en Laboratorium voor Psychologie en Experimentele Pedagogiek, Mededelingen, 1965.
- Scientia Paedagogica Experimentalis (Internationaal Tijdschrift van Experimentele Pedagogiek), 1965.

In samenwerking met E.Br. H. ROOBAERT hebben we de bandopnamen in muziekschrift overgebracht, met inachtneming van de noodzakelijke voorzorgen en steunende op meer dan vijftienvijf jaar ervaring in het beluisteren van kinderzang.

Laten we nu uit het schriftbeeld, uit de « dode noot », het volle klankbeeld van deze liederen in ons oproepen: hoe de kinderzang schetst en buigt in de melodie, hoe het kind met heel zijn lichaam het muzikaal ritme doorleeft; hoe in stem en gebaar van het kind melodie en ritme tot uitdrukking komen. We zullen, tot onze wellicht niet geringe verwondering, tot de bevinding komen dat deze liederen en roepen, alle gezamenlijk en elk op zich zelf beschouwd, distinctie hebben. Ze dragen de stempel van welgeordende taaleigen uitdrukkingsvormen. Zij vertonen het kenmerk van muzikale beschaving en smaak.

Ligt wel hierin de verklaring voor de wondere kracht waarmee de kinderlijke zangtraditie haar bestaan verdedigt tegen de usurpatie door volksvreemde muzikale invloeden? Schenkt dit aan de zangexpressie van het volkskind de tovermacht om in stilte een zegespraak van historische betekenis te behalen over de schadelijke muzikale beïnvloeding die de volwassen volksmens dreigt te overspoelen en te verstikken?

Dr. L. GELBER

I

Zes uitnodigingen tot het spel: steeds gezongen, in groep gedurig hernomen.

Drie liederen in verband met het alom bekende **rijspel** « Door de poort kruipen ». Ook deze liederen worden door de kinderschaar steeds opnieuw gezongen:

De eerstkomende twee tot elk kind van de reeks onder de poort of brug werd gevangen.

Het derde tot allen in een kring staan, met gezichten naar binnen en armen gekruist; met het lied « Kruisman » volgt hierop het ontkruisen van de armen.

Twee rijspelen met kiezen: met verscheidene tekststrofen of met één tekststroof waarin telkens een ander kind genoemd wordt.

RIJSPEL « DOOR DE POORT KRUIPEN »

Bon. Bon

Bon, bon, bon plai - san, jè - ri, jè - ri, jès - ser - dan! Bon, bon, ...

Bon, bon, bon plai - san, jè - ri, jè - ri, jès - ser - dan! Bon, bon, ...

Kode, Kode

Ko - de ko - de, jè - re jè - re jè - re, Ko - de ko - de,

djin - ge djin - ge djin - ge! Ko - de ko - de, jè - re jè - re ...

Naald en draad

Naald en draad is al - tijd goed, Vi - van de naald en de vin - ger - hoed !

Kruis - man, kruis - man, Wie zit er in mijn kruis - man? Wie zal

on - ze kruis - man zijn? Dat zal zijn,

zie - ze - ke - ma - rij, Dat zal ons Ar - let - je zijn.

N.B. — Het lied wordt herhaald, telkens met een andere naam. Het genoemd kind moet de armen ont kruisen.

RIJSPEL MET KIEZEN

Mijn vader

1. Mijn va-der kocht twee bob-bies, Twee bob-bies zon-der
staart. E! bob-bie, bob-bie, bob-bie, bob-bie, bè! E!
bobbie, bobbie, bobbie, bobbie, bè! E! bobbie, bobbie, bobbie, bobbie,
bè! E! bob-bie, bob-bie, bob-bie, bob-bie, bè! jo- ché!

2. Hij ging er mee naar buiten,
Naar buiten naar de markt.
È! bobbie,, bobbie,.....

3. Er kwamen twee agenten
En namen bobbie mee..
È! bobbie, bobbie,.....

4. En bobbie begon te huilen
En vader hilde mee.
È! bobbie, bobbie,.....

Scheepje varen

Scheep-ke, scheep-ke, va-ren o-ver zee. Ar-let-je, ga-de gij
mee? Ar-let-je, ga-de gij mee? Scheep-ke, scheep-ke,
va-ren o-ver zee. Ar-let-je, ga-de gij mee?

N.B. — Een meisje danst vóór de rij en kiest een gezellin, dan kiezen beide een derde meisje uit de rij enz., totdat alle kinderen hun beurt krijgen.

UITNODIGING TOT SPEL

Allemaal bijeen

Al-le-maal bij-een Op de boer zij-ne teen! Al-le-maal bij -

Wie doet er mee

Wie doet er mee Vis-net-ten? Wie doet er mee...

Al wie doet er mee

Al wie doet er mee Tien aan tand? Al wie doet er...

Al wie doet er mee Dief-ke en a-gent? Al wie doet er...

Al wie doet er mee A-dam en E-va? Al wie doet er...

Al wie doet er mee Zor-ro? Al wie doet er...

TENTOONSTELLING

IN MEMORIAM

PROF. EM. DR. PAUL DE KEYSER

(1881-1966)

georganiseerd door de Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen
en het Museum voor Volkskunde en met medewerking van het
Seminarie voor Volkskunde der Gentse Universiteit
en verschillende Gentse verenigingen

Op zondag 17 juli 1966 werd door het open stellen van een tentoonstelling hulde gebracht aan wijlen ere-voorzitter van de Bond en van het Museum. Vele persoonlijkheden zowel uit de wereld van de volkskunde als uit de wereld van kunst en cultuur woonde de plechtigheid bij.

De h. R. Vankenhove, voorzitter van de Beheercommissie van het Museum, hield de gelegenheidstoespraak. Prof. em. Dr. Paul De Keyser⁽¹⁾, vooral bekend voor zijn werk op volkskundig gebied, heeft de Volkskunde als wetenschappelijk vak aan de Gentse Universiteit doen aanvaarden. Zijn opzoekingen, zijn veelvuldige en uitgebreide werken hebben deze wetenschap zeker aan bekendheid doen winnen. Ook als mens was hij belangrijk en invloedrijk; steeds trachtte hij iedereen met ongekenne offervaardigheid en onbaatzuchtigheid te helpen.

Na de toespraak droeg de voorzitter, de h. R. van der Linden volgend gedicht voor :

**Aan Professor-emer. Dr. Paul De Keyser
ere-voorzitter Koninklijke Bond Oostvl. Volkskundigen**

Het doodslot pint gelijk een harde bard
Een punt aan 't einde van de levensbaan.
Gij leefde rusteloos. Nu rust uw hart.
Uw geest nochtans blijft in ons voortbestaan.

Gij hebt de Bond en het Orgaan gesticht.
Gij kende' uw volk van vroeger en van thans.
Zo menig vorser hebt gij juist gericht
En schonkt aan Volkskunde de gloed en glans.

Uw geest leeft wekkend voort, in boek en woord,
Want geen van ons raakt aan uw dood gewoon.
Uw heengaan heeft de vriendschap niet verstoord,
Uw werk krijgt in de Bond en 't Blad een kroon!

Renaat van der Linden

(1) Voor In Memoriam zie huidige jaargang blz. 46-52.

De h. K. Vandennoeve overhandigt een aandenken aan mevvr. w^{ve} Dr. P. De Keyser
Cliché De Gentenaar

Daarna werd door de h. Burgemeester Em. Claeys de tentoonstelling voor geopend verklaard en de « Zaal Prof. Dr. Paul De Keyser » ingehuldigd.

De tentoonstelling omvatte 9 afdelingen :

1. Prof. em. Dr. P. De Keyser als beoefenaar van de wetenschappelijke Volkskunde.
2. Prof. em. Dr. P. De Keyser en de Gentse universiteit.
3. Prof. em. Dr. P. De Keyser. Ander wetenschappelijk werk.
4. Prof. em. Dr. P. De Keyser gehuldigd door verenigingen.
5. Herinneringspenningen.
6. Manuscripten en literair werk van Prof. em. Dr. P. De Keyser.
7. Prof. em. Dr. P. De Keyser gehuldigd door kunstenaars.
8. Prof. em. Dr. P. De Keyser. Levensloop in portretten.
Jeugd.
Verblijf in Nederland 1915-18.
Rijpere Leeftijd.
9. Prof. em. Dr. P. De Keyser. Het kulturele leven, het Museum voor Volkskunde en de Koninkl. Bond van Oostvl. Volkskundigen.

M. BROECKHOVE

VOLKSHUMOR

GENTSE MOKKEN EN MOPPEN VAN OVERAL

Een nieuwe rubriek? Zeker! Volkskundigen zijn geen oude mensen. Zij zijn jong van hart en van levenskracht. Volkskundigen zijn geen geleerden, die zich opsluiten in kamers met wanden vol boeken, of die leven in een reservaat voorbehouden voor een kleine klik. Volkskunde is volkskennis in de ruimste zin. Wij leven van het volk en voor het volk, in de ruimste zin, in de branding van de aktualiteit, met onze sportkampioenen, onze studenten, onze arbeiders en misisters. Wat bindt die lieden allemaal? Fijne spot en humor. Vrolijke gezegden, spotnamen en woordvormingen. De grappen van 1 april.

Elk lid kan aan deze rubriek medewerken! Vanaf dit nummer besteden we er samen met u een (of meer) bladzijde(n) aan.

Gentse familienamen.

Het geschiedde onder de tweede wereldoorlog. De Gentse onderwijzers werden opgeroepen om rantsoeneringskaarten in te vullen.

Op gestelde morgen, zaten zij in een zaaltje van de Stedelijke Akademie hun beurt af te wachten, om aan 't werk gezet te worden.

Een bediende van de rantsoeneringsdienst — hij zal wel een kittelorige bureaukraat zijn geweest — kwam binnen.

— Hoe ietega? vroeg hij bars aan de eerste onderwijzer.

— **Blieck, meneer.**

— **En ga daor?** zich tot de tweede wendend.

— **Snoeck, meneer.**

De man fronste de wenkbrouwen:

— **Jaomaor, geen lollekes, hé!**

De zaal richtte het hoofd op.

— **Maar meneer, dat zijn geen lollekes, wij heten wij zó!**

— **En ga?** zich tot de derde onderwijzer richtend.

— **Arinckx, meneer!**

De hele zaal barstte los in een daverende schaterlach!.. En ja, het kostte onze « haring » heel wat moeite, en de volle bewijskracht van zijn eenzelveigheidskaart, om de woedende man van de waarheid van zijn antwoord te overtuigen en tot bedaren te brengen.

Onze bureaukraat had er waarschijnlijk nooit aan gedacht dat in een stad met zoveel water als Gent, er vanzelfsprekend ook heel wat vissoorten moesten vergetenwoordigd zijn!

(Uit de mond van een die erbij was)

G.D.K.

Een bok en een « roste giete ».

Hoe gedraagt een man zich die in een beste vakantiebus in een herberg binnentreedt? Hij bestelt en zegt:

— **Kom, baas, drink een pint mee!**

In Oordegem verloopt het anders. Daar is een grote bok op het venster geschilderd en de tekst daarnaast: IN DEN BOK.

De baas antwoordt:

— **Een pint voor mijnen bok!**

De woorden zijn nog niet heel uit de mond en de klant heft het glas nog niet aan zijn mond en daar stuift een bok naar binnen. Hij bekijkt u in 't wit van uw ogen, dankt met bokkemanieren en giet het glas (kostelijk) bier door zijn keelgat. Dat duurt reeds meer dan tien jaar in de herberg. De hoeveelste bok helpt daar de klanten drinken? De baas zal het niet vertellen en verklappen. Maar vele lieden vinden het plezant. En het gebeurt, als daar een bus stopt, dat de bok zo maar tien pinten (immer kostelijk) bier naar binnen lapt. Tegenwoordig moet men zich specialiseren om met de tijd mee te kunnen. Dat heeft de herbergier in Oordegem ook gedaan. Hij heeft een specialiteit gevonden, waar weinig concurrentie in bestaat. De klanten komen van heinde en ver en de bok drinkt op hun kosten en op hun gezondheid.

— Slim zijn is niks, zei Mie. Ge moet er maar op peinzen en het uitvinden. Het drinken van de bok geschiedt in Oordegem, op de weg van Gent naar Aalst.

De geschiedenis van de « roste giete » is gebonden aan Gent. Maar ze is zo belangrijk niet, of zo kostelijk niet, bij manier van spreken. De mensen zegden:

— **Kom, we gaan kaarten (of drinken) naar de « roste giete ».**

Daar was in de verste verte geen dier mee gemoeid. Wel, integendeel. Het uithangbord was voornaam. Maar de spitsvondige of spuitende Gentenaars hadden het natuurlijk (?) verdraaid en vervormd. Op de deur las men:

IN DE ROTS VAN GAËTA. BIJ DEN ZOUAAF. Was de uitbater ooit bij de lijfwacht van de Paus geweest? We weten het niet. Maar de vrolijke volksmond heeft de rots vervormd tot een kleurrijk adjektief en de plaatsnaam is hier een dier geworden. Een verband tussen de twee kan men in de verste verte niet vinden. ⁽¹⁾

R.v.d.L. & G.V.S.

*

Gust Klopternevens verblijft de eerste momenten in de kazerne en staat voor een tafel om zijn paperassen in orde te brengen.

— **Wat verkiest ge, vraagt een officier, voetvolk of paardevolk?**

Gust peinst en peinst en krabt door zijn haar.

— **Wij zijn niet gejaagd, verklaart de militair. Daar is keuze. Zeg gerust de waarheid.**

— **Wel, mijnheer, antwoordt Gust, om de waarheid te bekennen, ik verkies het vrouwvolk.**

*

(1) Gaëta is een havenstad in Italië. Paus Pius IX verbleef er een jaar na zijn vlucht in Rome. Zo klinkt de binding van de plaatsnaam en van zouaaf niet zo vreemd, de Gentse vervorming wel!

Veertien dagen nadien zit Gust in een soltatentenuë. Zijn familie en kennissen zullen hem niet gauw herkennen. Zo flink ziet hij eruit. Op een morgen vraagt hij het rapport van de kolonel aan. Gust staat bedrukt en beduusd voor de man met de sterren en de strepen.

- Wel, soldaat Klopterveens, waarom hedde gij nu 't rapport aangevraagd?
- Wel, mijnheer de kolonel..
- Hier valt niet te nijnheren!
- Wel, kolonel, omdat... mijn horloge in de W.C. gevallen is.
- Ja en dan? Wat heb ik uitstaans daarmee? polst de kolonel.
- Wel, kolonel, ik ben amper veertien dagen in de troep en ze hebben me al twee keren verteld, dat gij zo een langen arm hebt. Misschien zoudt gij mijn horloge d'r kunnen uithalen.

*
* *

Toppunten van flamigantisme en schijnheiligheid.

Een echte flamingant kan van honger sterven met een Frans broodje onder zijn arm.

Vóór hij sterft, roept hij telkens « Te Water », « Te Water » bij het opnemen van de telefoonhoorn. Hij kan niet dulden, dat de Walen de term « allo » (à l'eau) uitgevonden hebben.

*
* *

Een schijnheilige is een deugdzame in schijn, die lekker kan veinzen. En het toppunt? In een kerk gaan sch..ten en de schuld op een heilige steken. (gehoord in Boezinge)

R.v.d.L.

*
* *

Lowie, de dokwerker, ligt in de kliniek en is geopereerd. De dokter brengt hem een bezoek en vraagt:

- Wel, Lowie, hebt ge al een wind gelost?

De dokwerker snapt de nieuwsgierigheid van de geneesheer niet en bekent:

- Ja, meneer de dokter, ik heb van alles gelost, zulle, van alles, maar van een wind, daar is geen sprake van!

Zoeken en Zanten.

in vele boeken, langs alle kanten

LOKEREN – Nieuwe reuzen : de familie Vrancken.

De stedelijke feestkommissie verdient een zeer grote pluim, want ze bracht twee reuzen op de wereld, tijdens de internationale kavalkade op 22 mei 1966. De heer Jef Ballinckx, leraar, had de tekening ontworpen en uitgevoerd. En het Palais des Cotillons te Brussel heeft de reuzen gebouwd en gekleed. Ze groeiden tot een hoogte van vijf meter, kregen een mekanisme in hun ingewanden, dat het mogelijk maakt de hoofden te doen bewegen. De heer R. Baert, lid van de feestkommissie, heeft dat mekanisme ontworpen en uitgevoerd. De heer en dame Vrancken zijn symbolisch en werkelijk aan elkaar gebonden en een motorfiets duwt en stuwt hen door de straten. Behoren onze stoere dragers tot het verleden?

Pierre Jean, Frans Vrancken, geboren te Antwerpen in 1756, kwam zich te Lokeren vestigen als groothandelaar. Hij woonde op de huidige Grote Kaai en was gehuwd met Theresia, Caroline Van Den Berghe, geboren te Zeveneken. Hij baatte een grote herenhoedenfabriek uit, waar 103 werkgezellen werkzaam waren. In 1803 werd hij met zijn werkgezellen voorgesteld aan Napoleon Bonaparte, eerste Consul. Allen waren gekleed in een eenvormig kostuum terwijl zij een kleine banier droegen waarop de gereedschappen der nijverheid waren afgebeeld. P. Vrancken overleed te Lokeren in 1833.

Noemenswaardig in verband met de heer Vrancken is wel het feit dat hij een buitengewone kollektie van meer dan 100 schilderwerken bezat. De voornaamste meesterwerken uit deze verzameling waren van de hand van bekende meesters zoals: P.P. Rubens, J. Ruysdael, Adrien Van Ostade, Dirk Vanden Bergh, B.P. Ommeganck, J. Jordaens «Zoo d'oude zongen zoo piepen de jonge», D. Teniers, P. Hellemans, F. De Braekeleer, Jan Steen, Jan Breughel (de fluwele), Jan Van Eyck. Deze ganse verzameling werd geveild in het jaar 1838 waarvan de totale opbrengst 186.005 Fr bedroeg, een relatief kleine som in vergelijking met de huidige waarde van deze meesterwerken. Het Museum van Schone Kunsten te Brussel heeft de belangrijkste werken van de verzameling gekocht.

Bij de keuze van deze twee personages (Mr. & Mw. Vrancken) lag het hoofdzakelijk in de bedoeling een symboliek te scheppen voor een typisch Lokerse nijverheid: de haarsnijderijen. Deze hoedenmakerijen vervaardigden destijds zelf het vilt voor hun hoeden. Later in 1876 bij het verdwijnen van de hoedennijverheid had zich een onderdeel van de fabriekage, het haarsnijden voor de bereiding van het vilt, verder uitgebreid zodat dit de voornaamste nijverheid van Lokeren was. Op dit ogenblik treft men in Lokeren nog verscheidene haarsnijderijen aan. (1)

Toespraak gehouden door DE REUZEN tot de heer Burgemeester en Schepenen en Gemeenteraadsleden alsmede tot de geachte burgerbevolking.

Geachte Lokeraars groot en klein
't moeten niet altijd de vrouwen zijn
die hun spreektalent demonstren
ik wil het nu wel eens proberen
ik, Pierre van de familie Vrancken
wil u allen voor uw opkomst danken
dit ook in naam van Theresia mijn vrouw
ze bleef mij al 176 jaren trouw
het doet ons plezier we vinden het fijn
dat we hier nog altijd de grootsten zijn
en ook iets waar we ons over verheugen
we horen hier nog altijd zeggen wij meugen

in 1870 vestigden wij ons hier
in deze gezellige Durnestad
en nu nog altijd verkopen ze hier bier
en proeven er duchtig van dit nat

(1) De heer L. Vervaeet verstrekte bereidwillig de inlichtingen.

ik van mijn kant verkocht toen hoeden
maar ik kon toen niet bevroeden
dat die toen gevestigde nijverheid
niet weerstond aan de tand van de tijd
en tot mijn overgrote spijt
draag ik nu nog altijd mijn hoed
want dat staat deftig zoals het moet
ook Napoleon heeft het mij gezegd
en ik heb zijn bewering niet weerlegd
want als eerste Consul van dit land
moesten wij dansen naar zijn hand
hij heeft me toen gefeliciteerd
en 'k was er danig mee vereerd

Hij gaf mij een snuifdoos als cadeau
ze was van goud en ze blonk toch zo
toen is hij vertrokken naar Waterloo
in 't Stedelijk museum in de Durnestad
ligt nu nog die doos van 18 karaat
U kunt ze gerust eens gaan bekijken
U zult er uw kennis mee verrijken
de snuif is niet meer in die gouden doos
die snoof ik op, 't is daarvan dat ik bloos

Zeer geachte heer Burgemeester, geachte heren Schepenen
mijn aanwezigheid kan hier iets betekenen
geachte medeburgers zonder onderscheid
hier moet weer bloeien de nijverheid
ook zijn we voor vreugde en jolijt
dat past in onze moderne tijd
van heinde en ver zullen ze komen zien
naar ons gestalte van een meter of tien
natuurlijk die van mijn vrouw meegeteld
We hopen nu dat de vreugde is besteld
en vraag meteen ons burgerschap aan
want Lokeren heeft te lang zonder reuzen bestaan
en nu gaan ze dansen de poppen
want ik geef het woord aan Theresia mijn vrouw
die spreekt zeer goed maar kan moeilijk stoppen
als het gaat over echtelijke trouw

Mijn beste medeburgers allemaal
ik zal 't maar zeggen in ons eigen taal
voor één keer ben ik akkoord met mijn man
alhoewel ik het veel beter zeggen kan
ik zeg het zo dikwijls tegen de Vrancken
ik kan spreken zonder bij te tanken
en wat de vreugde betreft en het plezier
daarvoor zijn ook de vrouwen hier

één ding kan ik echter moeilijk verkroppen
dat is de mode van de korte rokken
als ik geloof wat ik van hierboven zie
ze komen warempel tot boven de knie
maar allee de mode moet ge volgen
en 'k ben daarom ook niet verbolgen
maar van dat bier dat ze nog altijd drinken
ze moesten van schaamte in de grond wel zinken
want 't geld van hun porte-monnaie zal slinken
we moeten ons toch ook nog kunnen sminken
't is veel beter om op gezondheid te klinken
dan door drank zijn spraak te verminken
en van die doos en Napoleon dat was waar
want ik stond erbij en ik keek er naar

nu beste mensen van Lokerens gewest
wij van onze kant doen steeds ons best
we willen veel leute, we willen hier feest
zoals er nog nooit in Lokeren is geweest.

R.v.d.L.

KRUISSHOUTEM — Reuzin Meleke.

Al wie daar zegt de reus die komt, de reus die komt...

Men zou er aan het reuzenlied, speciaal voor de wijdvermaarde eiergemeente Kruishoutem, gerust nog een couplet als : « Sa Moeder bakt nu maar een ei de reuzen zijn blij... » mogen aan toevoegen.

Want zowel het ei als de reuzen stonden er dit jaar op tweede Paasdag, in enorme belangstelling. Waar de eierhandel de levensader der gemeente is geworden, weet men er te Kruishoutem, samen met handel en nering, ook de Vlaamse volksvreugde in stand te houden. Dit jaar dan op een bijzondere wijze. Want bij de traditioneel geworden eierfeesten was er de wedergeboorte van een nieuw familielid bij Mie De Botervrouw en Pier de Eierboer de reeds bestaande reuzen.

Alias Melanie Vanden Berghe, evenals haar voorgangers een honderdjarige, zoals het heet geboren en getogen te Kruishoutem en onder de huidige benaming van Meleke, kwam de reuzenfamilie vergroten. En gezien het reuzen zijn, heeft men het te Kruishoutem reusachtig aangepakt. De reuzenfamilie uit Oudenaarde samen met de reuzenfamilie Canteclaeur uit Deinze traden er bij de plechtige aanstelling op als getuigen. Majestatisch was het die reuzen van de steenweg op Oudenaarde te zien aantreden, plechtig en bewust van de grootsheid van het gebeuren, en de familie Canteclaeur kwam van de weg op Deinze vergezeld van hun kuikenkinderen. Het dreigde daar op een gegeven ogenblik, zoals toendertijd met die historie van de vos Reinaerde, weer te zullen mislopen. Toen namelijk bij het betreden van de markt van Kruishoutem een der kinderen Canteclaeur voorover stuitte, vlak met het kuikengezicht op de Kruishoutemse straatstenen, een val die een ferm ingedrukte kuikenbek voor gevolg had, doch evenals mensenkinderen, moeten ook kuikenkinderen tegen een val kunnen want de Canteclaeur's geraakten tenslotte toch met de vereiste plechtstatigheid tot voor de pui van het gemeentehuis. Vanop die pui zou de plechtige aanstelling van het nieuw verzezen Meleke plaats vinden, en

« aan de goe gemeente kond worden gedaan ». Vanuit de deuropening van het gemeentehuis kwam plechtig de ambtenaar van de burgerlijke stand die een, ongeveer één meter lange, perkamentrol ontrolde en volgende curriculum vitae van Meleke voorlas.

Bemide Parochioinen,

Doir emme't. Mee ollemolle die schoone mensen te zien, begint ne mens van oltroitie, leenk ne pastre op zinne preekstoel.

Nui est 't serieus, zulle !

Bemide mensen van K'rshoudem en van overol.

Wien oider da 'epeisd? Hier stoi Meleke weere, mee vlees en bloe, mee rok en goe, gelegans gelijk da se vroëer wois. Jao, wien oider da 'epeisd?

Hedde gulder no ghoord van dooë en van geesten die were keren? K'he meen moedre da no horen vertellen. Doir woiren d'er die 'ts nachts rondlieben en de poilen rond de mensen hulder land gingen verzedden en se lieben ol klabben : « Woir zoek se zedden? ». En op ne keer, 's ovens, kwamt 'r innen, 'n beetse zat en ie oordegge innen bézeg : « Woir zoek se zedden? » en ie antwoordegge : « Zet se, woir da ze 'evonden hed » En 't woi 'edaon mee spoken.

Doir zeender geesten weere 'ekeerd omda se ne poile verzet oin of om te vroggen da se en vergeden belofte zoen vulbringen of no omdan ze geld we 'estoken oin en omda de familie da nie' vond.

Da 'dnes mee mij 't gevol nie. k'Kwamme bij Sijnte Piedre en 'ndienen zei e-zoo:

— « Wel, Meleke, ge zij veel te tielek »

— Jao, zeie 'k ikke.

— Jao, zei'die. Ge zij iemand speciols. G'en hed gij nooit iemand koi 'edaon. G'en hed geen koi 'esproken. G'hed de mensen oltijd golpen, te passe en 't onpasse. En doirmee meude gij no ne keer weerekeeren noir de wereld. En kijk, 'k ben hier were. Moir k'he meen ogen de kost 'egeven zulle !

Sinte Piedre en es zo 'emakkelijk nie veur olleman. Veur de mensen van K'rshoudem hee die 'n oirke veuren. Vrogt da moir aan Pier en Mie. Zuldr'en ook e-zoo gevoiren !

Ois ne mens e-zoo rondkijkt, tons kunde gij ui eggen oogen nie 'elooven. Doir'n zeen gin kinders nie meer. In min'n tij lieben ze veel gezontre, p'letse boirevoets en mee 'n kleedsle woir da de reëne en de zonne deure kosten. Nui looben ze 'eduffeld leenk innen die noir de noordpole goi. Jao, da was ne schoonen tij in de schole van meen zeven tot meen negen joir.

We weundeggen tons woir da nui Stafke Kedels weunt, op de steenweg noir Woiregem. Ik weundigge doir meen meen moedre, mee vier broers en 'n zustré. En oize 'k ik negen joir wois, begostte 'k ik ol ne sijns te verdienen, want moedre wois 'n weeë van oize 'k vier joir ou wois. Ik ginge bij de boeren patadden robben. Da wois geesteg, nie da robben, moir da kruu in branden steken en doirachter patadden in broin. 'k Oi doirveuren 25 sijns per da en de kost.

Meen eeste komminie, da wa nen droom van 'nen da. Ik droeë 'n grijs kleedsle mee drij pannie banden tot tholven de benen en tons inoliëren aan meen voeden. Meen moedre trok noir Aaënoirde om 'n komminiernutseke en weete gij wa da se meehoi? 'n pijbemutseke ! 'k wois 't er suust 'n nonneke mee en 'k wildegge da nie droggen. 'k Zoe mij no lievre doo' eblid en. 'k Zoe e-kik tons geweun meen zondamutseke opzedden, drijdegge 'k ik en 'ts vrijdags achter de leerée keek ik ne keer deur de winkelenster en 'k zogge doir 'n prober mutseke veur twee fran; 'k schoode mij binnen en 'k kochtegge da en den dijsenda hekre 'k ik meen eerste komminie mee 'edoin. Da stoi mij no ollemolle goe veur de geest en ovre 'n beetse loerdegge 'k ik ne keer aldor en da heet doir nui : « In d'holve maone » Vroëër weundegge der doir ne vent zondr' oir en da was tons natuurlijk 'n g'hele maone.

De schoole wa' edoin mee d'eeste komminie. We woiren 'enoefd 'eleerd en we zeen wuldre ook magniefiek deur 't leven 'egaon.. Sijnte Piedre zelve hee da 'etuigt en 'n dienen kant tog weeden zeeke, ois hië zie hoeveel mensen d'ander bij hem komen die stom en dom leven mee ol hulder geleertie van teeënwoordeg.

In dien'n tij verschildegge 't werk ol noirgelang 't seizoen. D'en eene keer geeën w'hout robben in d'n herfst oist kou begoste te worden en 't swinters. En woin 'n klein steekkarreke en doirmee zoekteggén we vedden en peerdestront. We wirkteggén bij de boeren op 't land en in de stol. Boer Taye weundegge rechtovre de Padreinoige, kijk gintre, en doir benne 'k ik tien joir 'ebleven.

Heede g'huldre no g'hoord van Boirt? Hij 'n oi geenén boirt, moir zeven jongens. Hij weundegge woir da 'd'n notaris nui weunt. Op ne keer moeste 'k ik de kelder kuisen. Nui 'n doen ze da moir ne keer per joir 't scheent, moir wulder deeën da iedre weeke. Die gasten van Boirt schooden en gooden woidre noir mij en 'k moktegge mij ol mee ne keer koi. En wa gebeurdegge're? Ze sloegen mij die sloebérs, hier op meene linkrenoirm. 'k woore 't nui'en tons no 'ewoire. Moir da'n zoe geen twee keeren gebeuren.

'k en wille nie 'esmeden worden van ui snotneuzen, zei'k ik en ik trokker van deure. Doir oikke twollef fran in de maand en olle zondaogen n'en dikken drinkgeld.

Meen moedre gevoeldegg 'heur jonk en ze wois jonk want z'hertroudegge ten elleven'holf hier in de kerke ,doire ! 't part van ons voidre wois dubbler en dik de moede, want wuldre kregen elk dertien fran en da woi tons 'n ghele somme.

'k wois abij driemaal zeven, oistre ne jongen noir mij begoste te kijkne. Ie kwaom vree vele bij meen moedre en bij meen broers en 'k zogg'hem geern. Moir da traaën, da' den gink zo gemakkelijk nie en m'en wuldre vijf joir gevrijd, in olle eere en deugd.

Miel wois zijn'n nomme !

Miel wois ne seizoenman en zelve verdiendegge 'k ik wa bij mée meen snokkoorde. Kende gij da nie? Awel, mée meen weefgetaae. 'k he doir ol passeren deur 'n venstr' of tweeë 'ekeeken in 'k he e-zien da de mensen da nui teeë de schaae zedden om mée te stoefen. Moesten ze d'er mée 'ewerkt hein 'elijk 'ik en de mensen van tons, ze z'oen da nie 'turven. 't Hantk doir zweet an, veel zweet, en zeer van de rugge en van d'oogen. We werkteggen olle daogen van te vijven 't snugtinks. Nui droiën z'huldre no ne keer of twee-dreë omme. Aomme 'n ure 'eweven oin, goven w'eeten aan de beesten, da woiren zeven'n of koneen'n of geet'n, volgens da't luktege. En achter de beesten, 't eten veur de kindekes. E-zoo gingt dat en tussendeure op 't weefgetaae en tot 's ovvens t'n' elleven speeldeggen we spoelemokkers. Iedren da oimme 'n smedde, da'es 75 centimeters mée één schietspoele. Oize'k ik hoore wa da'n ze nui mée de mekaniek uithollen? Ik vrogg'mij af, woir da'n ze mee ol da goeds noirtoe gaon? En d'er zeen meiskes die hoist nie 'ekleed 'n looben, 't es suust ofda'se geen goeds 'enoefd 'n vinden omom hulder kniens we te steken. We maakteggen wulder handdoeken, neusdoeken, blaae vusschooden. Nui vinde gij olle kleuren, 'elijk van de reeenbooe, moir in onze tij woiren we wuldre veel simpeldre. Ois meene vent thuiskwam van Frankrijk wois 't kirmesse, ge kunt da peizen. Ie kwam thuis mee 350 fran veur 'n g'heel seizoen. En weete gij hoe da'n we't aan boord leiën? W'hielden wuldre 150 fran veur thuis en we zetteggen 200 fran op de post, veur n'en abble teeën d'n dust. En weete gij wa da'n ze nui kunn'n? Echt. Nui verdoen ze 't geld veur da'n ze't verdiend hén.

W'en vijf joir op de Wo'regemsesteenweg blijven weunen en we zeen tons noir d'Huddegemstroide verhuisd. Doir was't 't zelfde liedse mée 'n ander refrein: bij de boeren gaon werken, meest op 't land: binden, stuiken, wien en irtabbels robben. Moir wulder kosten zingen, zingen da'n w'er moe van woiren. In d' Huddegemstroide wois da ne goeë probretoires: ie zettegge 'n groot weefkot nevens 't huis en tussen 't ander werk deur hemme doir 'eweven mee vieren: voidre, moedre, en de twee oudste zeuns: Zuul en Amedé.

Op ne keer zei 'k ik teeën meene vent: Miel jongen, trekt'ui stoude schoen'n aan, pakt'ue stok en goi noir Bruneels noir Nokere. Steekt'n'en 20 fran drinkgeld in zijn poten en vrog goe werk in 'n suikerfabrieke, veur ui en veur Zuul en veur Amedé. Die jongens woiren no geen twintig joir en ze trokken mee hulder voidre veur elff weeken weg en ze brochten zulder meer dan duust fran mée, suust 'eteld: duust en honderd fran. Da wois 'n klein fortuneuse. En onze Zuul es ginter peetse 'eweest van 'n vrend kind, van 'n wijf die ginter wois.

'tebinst da'n ze ginter woiren, es meene jongsten 'eboren, Julien. 'k Ginge bij de meestre en dendien schref noir mecne vent: 't ee 'n vlogske 'ewoid in d'

Huddegemstroide, moir 't es ovre. En 't es weere ne soldoit. En Miel antwoordegge sebiet : « 't es es niets, ie kan misschien loidre onzen troost no zeen ». 't Gene da die veurzei hoi wois zuust, want Julien is tot zeen drijendertig joir bij mij 'ebleven, doir da 'k rond meen vijftig joir weë wois 'eworden.

Ne mens 'n leeft nie van zeen eigen gemeente alleene. Meen koetjes brochten wa boodre'op en doirmee ginge'k ik noir Woiregem noir de moirt, mee ne kilo of drije of viere teeën twee fran de kilo. Da wois goe betold ! En ne mens leeft nie van boodre en van melk alleene, want ollemets gingen we ne keer mee ander wijveke's 'n drubbelke drinken in d'een of d'ander herberge..

Miel wois ne goeën thuiswerkre. Ie reed de zoiderda mee de kurtewoggen mee de geweeven coupons noir Gevaert in Aaënoirde, en ie brocht de kedens weere mee. En doirachte hee'die da mee'den tram 'edaon, mee'de peerdentram.

Ik 'n hoi gen zittend gat. Achter'den trou van meen jongens ginge 'k ik aan 't Barontje weunen. Moir ik bleve bij meen kinders 'n handje toesteken, stobben, naaien, breien, ge kendt dat' hé. Veulol bij meen dochter Marie, die als weë méé vier dutsekes van kindekes bleef zidden, bij de die ben 'ekik natuurlijk meest 'eweest. Dan verhuisdegge 'k ik noar 't Hooë, en ons grootste plezier wois 'n spelke te koirten in de Poorte, da wois in de Brugstroide, woir da'k ook goin weunen ben.

En ten lanen loiste zeen we noir 't Hospitol 'egaon bij de nonnekes en doir ook zee'n we goin breien en naaien en stobben en tons kwam g'heel 't loitste. Moir Sijnte Piedre 'n hee mij moir veur 'n klein tijdje 'ewild en doirmee ben 'ekik hier weere en ben 'ekik zoo kontent en zoo blij, blij om da 't hier ollemolle zo schoone en zoo goe es, in K'rshoudem.

Ze zeen d'rhier vele op veuruit 'egaon. Ze klabben in geheel 't land en wie weet, in gheel de wereld van K'rshoudem, mee zeen eiers en gheel de sijnteboet'ek.

De familie van de reuzen es goe vertegenwoordigd. Da zeen ollemolle goe zielen die zeen meugen weerekeeren van Sijnte Piedre.

Kijk, de familie van Deinze en Aaënoirde. Vroegre, in meen jonge joiren, teldegge K'rshoudem zeven duust zielen en Deinze mee ruize vier duust. We zeen wuldre nie zaloes, ze meuën zuldr' ook veuruitgaon. We moeden zoeken wa da'dr' ons bindt en nie wa da'dr'ons van mallekoir wegtrekt. En kijk ! Kan da schoonder gaon in 't leven ? Deinze hé de kiekens, Kobbe en Kanteclaer en wuldr'en d'eiers. 't Een 'n kan zonder 't ander nie voort.

Ja, 't leven es schoone en 't es messchien nog schoondre dan vroeëre, want 't es doiromme toch da'n we weere 'ekommen zeen. Leve K'rshoudem. Leve de reuzen van hier en van den omtrek.

Wij zeen reuzeblij – in de gemeente van het ei !

Ook wij zijn reuzeblij om het feest dat wij konden medebeleven, en wees ervan overtuigd, vroede Vaderen van Kruishoutem, dat het niet alleen te doen is om die fijne sigaar met die reuze guldenei sigarenband om, doch vooral om de ware folkloristische vreugde die wij bij U mochten genieten, dat wij U zeggan, tot naaste jaar !

G. Weze.

POPPEN BINDEN JONG EN OUD

NOORD EN ZUID

POPPENTONEEL

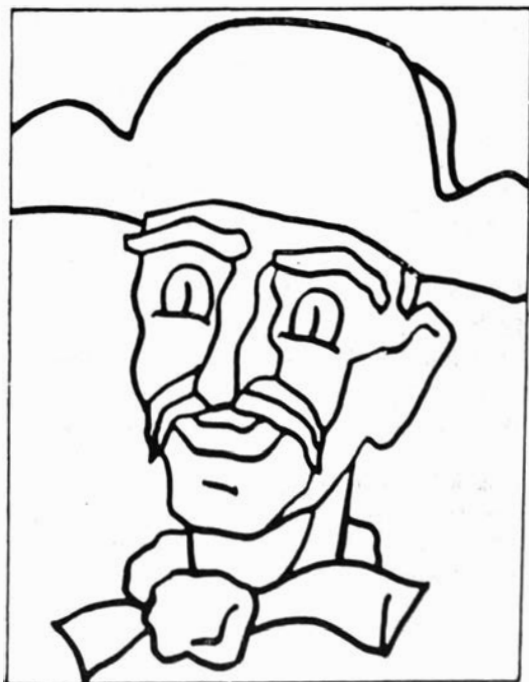
Van 15 april tot 5 juni beleefden we in Gentbrugge een voorbeeldig internationaal festival voor poppenspel. Het gemeentebestuur, onder de auspiciën van het Ministerie van Nationale opvoeding en Kultuur - dienst Volksopleiding - en van het «Vlaams Verbond voor Poppenspel» en de «Kon. Bond der Oostvl. Volkskundigen» schreef het festival uit. De organisatie berustte bij het «Festival Poppentoneel» te Gentbrugge, waar de heren Pierre de Wispelaere

(en zijn echtgenote !) en M. D'hondt een weergalozе prestatie hebben geleverd. Het ging niet alleen om het uitschrijven van een prijsvraag, maar tevens om een rijke tentoonstelling, om het inrichten van cursussen onder de leiding van de h. A. Bal, inspekteur voor dramatische kunsten.

De inrichters en juryleden stonden hier voor geen gewone wedstrijd of een internationale poppenspelcyclus. Daar is geen spraak van rangschikking. Het doel bestond erin artistieke, humoristische, schoonmenselijke waarden aan te bieden. Het principe van de wedstrijd werd behouden, omdat er ergens een beste moet wezen.

Broeder Frans van Roeselare met zijn «Blekkerik» verraste door zijn frisheid, zijn ongebreidelde fantasie, zijn humor, spelen woordkunst, waardoor hij hoogtepunten bereikte, onvergetelijk in hun genre.

Frans ter Gast met «Haagse Schimmenspelers» bekoorde met het verwerken van een literair

meesterwerk « Erik » van Godfried Bomans, in een vorm die men als een curiosum kan beschouwen en waarvan hij zich de vernieuwer noemt. De figuren waren met kunstzinnige verfijndheid uitgesneden.

Marcel Verbist uit Ekeren van «'t Spelleke van Donk » biedt steeds meesterlijke stukjes en spelvaardigheid als kenmerk van een man die een 46 jaar lange carrière achter de rug heeft.

« Toermalijn » van Camilla Koevoets liet de vinnige vertelster uit Blaricum bewonderen, de zuivere beweging van haar popjes, de vrouwelijke subtiliteit en de detailafwerking.

Vermeiren, directeur van het toneel Nele te Gent, bezit een creatief talent met ontelbare mogelijkheden. Hij waagde het zijn Pierke de plaats te laten ruimen voor vier figuurtjes, dienaars van Neptunus en van de moeraskoning, die de prettigste ogenblikken van zijn vertoning bezorgden.

Krekelke, alias Walter Merotheim van « Knik en Knak » uit Merksem laat ons opnamen met omvangrijke hulpmiddelen ontdekken; tot slot blijven het hulpmiddelen die met uiterste soberheid een waardevolle opvoering leveren.

Henri Maeren van Poppentheater Magie bezit een geheim, voor elk van ons van onschatbare waarde: zonder de minste gekunsteldheid tovert hij een gulle lach op ieders wezen; dat feit heeft een védragende betekenis (veel groter dan men vermoedt!). Hij maakt daardoor, zij het voor een paar uren, gelukkige mensen en dat blijft een hoofddoel van het poppenspel.

Frans Bellens en zijn Antigoon besloot de reeks van de vertoningen. Als ervaren poppenspeler vielt het hem niet te zwaar, dat hij heel wat had te verdedigen.

De acht spelers waren knap en puik. Een was de beste: Broeder Frans, met een smaakvol gekozen muzikale omlijsting, sprekend tot de verbeelding van groot en klein, met zeer geslaagde belichting en een mooi gestyleerd decor, haarfijn getypeerde poppen en een eigen gebouwd dramatisch verhaal dat in spanning steeg naar het einde.

Zijn overwinning stelde geen andere speler in de schaduw, want naast een speciale vermelding nog voor Henri Maeren, ontvingen alle deelnemers uiterst waardevolle prijzen: broeder Frans kreeg het Kunstjuweel voor zijn « Vliegend Bed », alle deelnemers kregen een herinneringsplakket van de gemeente Gentbrugge, prijzen van de provincie Oost-Vlaanderen, van de dienst Volksopleiding, het poppentoneel Festival, van de V.T.B., talrijke boeken en plaketten o.a. van de Kon. Bond der Oostvl. Volkskundigen waarbij het boek « Bolspel in Vlaanderen Vroeger en Nu. » van Renaat van der Linden. De belangrijkste prijs van onze Bond en van het Museum voor Volkskunde werd toegekend aan de speler Henri Maeren.

Deze internationale poppen­cyclus beheerste gedurende twee maanden het leven en streven van poppenspelers, van de jeugd en van de volkskundigen in het Gentse en ver daarbuiten, maar zal een blijvende herinnering en invloed nalaten bij al degenen die er in een gulle atmosfeer bij betrokken geweest zijn.

R.v.d.L.

400-jarig bestaan van de Koninklijke
en Ridderlijke Gilde St.-Sebastiaan van Berlare
bij Dendermonde.

Op 6 en 7 augustus 1966 herdacht de Koninklijke en Ridderlijke Gilde St.-Sebastiaan haar 400-jarig bestaan door het inrichten van een indrukwekkend Brabants Gildefeest te Berlare.

Gesticht in 1566 kende de Schuttersgilde een tijdelijke bloei, die omwille van de godsdiensttroebelen in de 2e helft van de XVIe eeuw en de daarop volgende

Het blazoen van de Koninklijke en Ridderlijke St.-Sebastiaansgilde van Berlare

ekonomische inzinking aanzienlijk verminderde. In 1649 werd ze officieel heropgericht onder don Diego de Castro y Toledo, « heer van Beirelaere ». Het octrooi tot oprichting werd pas in 1652 toegekend. De volgende 100 jaar gaf de Gilde blijk van grote vitaliteit. Tijdens de Franse overheersing werden op 28 april 1796 alle schuttersgilden afgeschaft. De schutters doken onder en alle bedrijvigheid hield op tot 1803. Daarna luidde een nieuwe periode in van enthousiaste ijver en een herstel van de vroegere schuttersgeplogenheden. In 1939 werd de Gilde koninklijk en in 1957 werd er een volksdans-afdeling aan toegevoegd (1).

Op zondag 7 augustus 1966 had de Bond, door het inrichten van een groepsreis, er aan gehouden de feestelijkheden bij te wonen.

Indrukwekkend was de optocht : fanfare, de deelnemende gilden in hun typische klederdracht met aan het hoofd hun koning, met de sieraden op de borst :

- St.-Nicolaasgilde, VALKENSWAARD (Nederland);
- Koninklijke St.-Sebastiaansgilde, WEERDE; St.-Sebastiaansgilde, HAACHT;
- Koninklijke Fanfare « De Vriendenbond », BERLARE;
- Koninklijke Gilde St.-Sebastiaan, ST.-BRIXIUS-RODE;
- St.-Sebastiaansgilde, KAMPENHOUT;
- Folkloristische Dansgroep « Tist en Triene » ST.-GENESIUS-RODE;
- St.-Sebastiaansgilde, ZICHM; St.-Pietersgilde, MAZENZELE;
- Fanfare « Voilharding », BERLARE; Koninklijke St.-Sebastiaansgilde, GOOIK;
- Gilde St.-Sebastiaan, WESPELAAR; St.-Sebastiaansgilde, DURAS;
- Koninklijke St.-Sebastiaansgilde, HUMELGEM;
- Koninklijke Fanfare « Ste-Cecilia », BERLARE;
- St.-Sebastiaansgilde, ZOUTLEEUW; Koninklijke O.-L.-Vrouwgilde, HERNE;
- St.-Sebastiaansgilde, NEDER-OVER-HEEMBEEK en KEERBERGEN;
- Koninklijke en Ridderlijke Gilde St.-Sebastiaan, BERLARE.

Op het wipplein werden toespraken gehouden door de hh. Paul Rosseel, hoofdman van de Koninklijke en Ridderlijke Gilde St.-Sebastiaan van Berlare; Marcel Leys, burgemeester van Berlare; Dr. Jan Verbesselt, opperhoofdman van de Hoofdschuttersgilderaad van Brabant en Richard Vankenhove, voorzitter van het feestkomitee van de Bond, die als aandenken van onze tegenwoordigheid een pentekening van de kerk van Berlare, door Arm. Heins, aan de feestvierende Gilde overhandigde.

Gedurende de kampioenschieting op staande wip en de Gildezusterschieting op liggende wip gaven verschillende dansgroepen hun specifieke uitvoeringen ten beste. De vendelzwaaiers van Valkenswaard oogstten veel succes.

De St.-Sebastiaansgilde van Neder-Over-Heembeek behaalde de koningstitel. Na het overhandigen van een persoonlijk geschenk van talrijke gilden aan de nieuwe koning werden door de opperhoofdman, Dr. J. Verbesselt, de wisselbeker van Z.M. Koning Boudewijn, een prachtige kunstsotel aangeboden door de h. R.A. Van Elslande, Minister van Nationale Opvoeding, een zilveren vogel aangeboden door de Hoge Gilderaad en de erepluim vanwege de Berlaarse Gilde uitgereikt.

Tot slot was voor elke Gilde, als herinnering aan dit heuglijke jubileum, een prachtig kunstbord voorzien en aangeboden door de feestvierende Koninklijke en Ridderlijke Gilde St.-Sebastiaan van Berlare. M. BROECKHOVE.

(1) Deze volksdans-afdeling trad op bij een Meiboomplanting in het Museum voor Volkskunde te Gent, zie O-VL. Zanten XXXIX jg., n° 4, 163 en 164.

WAASMUNSTER — Molenkermis — watertornooi.

Betreft antwoord op de rubriek : Vragen van Lezers. nr 3-4.

De wijkkermis in de Neerstraat kreeg de naam i.v.m. de spelen in de onmiddellijke nabijheid van de windmolen Geltmeyer (Nedermeulen), de laatste van de Waasmunsterse molens, verdwenen in 1928.

In de volksmond en later ook officieel kregen deze feesten de naam van «Molekenskermis» waarbij het volksspel «Tornooien» het belangrijkste deel uitmaakt.

Bij dit «Watertornooi» bezorgt men telkens aan menig mededinger een nat pak alhoewel het tegendeel eveneens gebeurt en de besten op het droge blijven.

In de loop der jaren heeft dit volksspel zijn specialisten en kampioenen gekend; enkele «groten» uit het volk, o.a. de «Serres», de «Kapoen», «Wardje den dol» en «Sis Verket», gaven aan deze gebeurtenis heel wat kleur.

Vermoedelijk zou het spel ontstaan zijn omstreeks 1885; de man die aanleiding gaf tot het inrichten van «Molekenskermis» noemde Domien Moens, beter gekend als «Mien de kei». Als vaandrig van de Kon. Harmonie St.-Cecilia en bijgevolg goede vriend van burgemeester Karel Verstraeten, speelde hij het klaar een financiële hulp te bezorgen aan de lokaalhoudster.

Het lokaal was gevestigd bij weduwe Petrus Van Roste-Leyn Amelie, uitbaatster van de enige herberg «de Fontein» in de toen weinig bevolkte buurt.

Het inleggeld voor de tornooiwedstrijd bedroeg destijds een halve stuiver en als zeer mooie prijzen kon men handdoeken, zakdoeken en pinten bier winnen.

Dit oude volksspel wordt nog in ere gehouden en krijgt ieder jaar half september (zondag) zijn verloop, natuurlijk zijn de prijzen met de tijd veranderd.

De herberg is onbewoond waar het «Tornooien» en «Molekenskermis» zijn oorsprong vond, het spel is sinds 1962 naar de naaste wijk «'t Vestje» verhuisd.

Ben Moens

ST.-AMANDSBERG — Negenmeimarkt.

Het gebeurt niet alle jaren dat de maandag van de bekende negenmeijarmarkt juist samenvalt met de datum van 9 mei. In 1966 was dit wel het geval, zodat we het passend vonden te noteren wat nog overblijft van de negenmeimarkt.

Het is een normaal verschijnsel de klassieke jaarmarkten te zien uitsterven als paardenmarkten. Over enkele jaren zullen geen paarden meer als trekdier gebruikt worden. Een levend paard wordt nu vervangen door 3 à 12 P.K. Wel zien we de openbare tentoonstellingen van landbouwmateriaal, beantwoorden aan de eisen van een efficiënte mechanisatie en exploitatie. Na de tweede oorlog zijn sommige jaarmarkten uitgegroeid tot een trefplaats van kopers en verkopers van tweedehandsvoertuigen.

Te St.-Amandsberg kon men enkel 28 paarden bespeuren, waarvan de grote meerderheid bestond uit pony's. In onze huidige welvaartstaat schijnt het een mode te worden een pony te bezitten; een levend speeltuig voor rijkemanskinderen. De tentoonstelling van landbouwwerktuigen houdt flink stand. Van een georganiseerde verkoop van tweedehandswagens is hier nog niets te bespeuren.

Is negenmei de zwanenzang nabij?

M. DAEM

LEEUWERGEM — Nagelgaten en spotternij.

A/ Op een keer ging een duivenmelker mee zijne jongen naar de kerk om daar te bewegen tegen de nagelgaten. Daarvoor moest hij nagels verdragen; die lagen van achter op een gestoelte van de kerkraad en hij moest ze van daar naar een schotel dragen, nevens het altaar van Sint-Elooi. De duivenmelker peist zo bij zichzelf :

— 't Is zonde van die schone nagels hier op de schotels en hij draagt ze mee naar huis om zijn duivenkot te repareren.

Maar 's anderendaags stond de jongen vol nagelgaten. En de man heeft de nagels weergedragen en dan was 't gedaan.

B/ Op een keer kwam een vrouw met een kind bewegen, van ver, van tegen de Walen. En een geuur ginder had mee hen nog al erg gelachen, omdat ze zo ver gingen voor de nagelgaten. Maar veertien dagen nadien stond hij vol nagelgaten. En hij vroeg dan gauw aan de vrouw, of dat ze voor hem wou bewegen. En de vrouw vertelde 't mij, als ze kwam.

— Veertien dagen geleden kwam ik voor mijn kind, maar daar was een man, die mee mij nog al lachte, en nu staat hij zelf vol nagelgaten. En nu kom ik voor hem. Hij zal niet meer spotten, omdat ik zo ver kom.

Zegspersoon : A/ G.D.C., leraar Zottegem — B/ D.B.L., huishoudster, Leeuwergem.

Renaat van der Linden

KALENDERS MET VOLKSKUNDIGE ONDERWERPEN (1)

Mag ik ook een duit in het zakje doen voor de volkskundige almanakken? Drie zijn mijns inziens in deze rubriek het vermelden waard.

KLEDERDRACHTEN : Zes geslaagde meerkleurendrukplaten 32 + 27 cm. plus een volle bladzijde met kostuumkundige gegevens van J. Duyvetter, (in 4 talen) Hoofdafdeling Klederdrachten van het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem. Zij stellen voor: Bunschoten vrouw; Urk man; Goes vrouw op de markt; Terschelling vrouw en man; Alkmaar kaasdrager op de markt; Katwijk vrouw in antieke deuropening. Elk kalenderblad geeft het wapenschild van de betreffende plaats. Deze kalender werd uitgegeven voor 1966 door Salter Internationaal Expeditiebedrijf-Douane agentschap Joseph Ledelstraat 9A Den Haag.

MANUSCRIPTEN : De Antwerpse Hypoteekkas, Meir 24 Antwerpen heeft voor 1966 een kalender uitgegeven met 6 reproducties van manuscripten alle uit de Koninklijke Bibliotheek van België te Brussel, formaat 18 + 16 ½ cm.

SPEELKAARTEN : Almanak 1966 uitgegeven door Intermills op kromekote van haar afdeling te St.-Genesius-Rode. Naar originele kaarten uit de verzameling van Louis Tummers, Brussel. Een blad bevat de korte historiek van de speelkaarten van voorheen. Formaat 37 + 31 cm uitgevoerd in meerkleurendruk. 13 bladzijden. De drie kalenders kunt ge zien in het Strijkijzermuseum, Vosstraat 87 te Borgerhout elke 4e zondag van 10 tot 16 uur.

Ferdi van de Vijver.

(1) Zie huidige jaarg., blz. 26-27.

Dr. L. J. VANDEWIELE: De « Liber Magistri Avicenne » en De « Herbarijs ». Middelnederl. Handschriften uit de XIVe eeuw. Verhandelingen van de Koninklijke Vlaamse Akademie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België. Klasse der Wetenschappen. Jg. XXVII Nr. 83. Paleis der Akademiën — Hertogsstraat 1 Brussel. 1965, Eerste Deel: Liber Magistri Avicenne, 163 blz. Tweede Deel: Herbarijs, blz. 164-511. Prijs: 800 fr.

Dits die tafele van Avicenna omme elke ziecheit te vinden biden getale datter op staet.

De tafel of lijst van Avicenna vermeldt een reeks van achtenveertig ziekten en de tekst die onmiddellijk volgt, bevat 3.440 regels. Het boek levert een prachtgetuigenis van de chirurgie uit de middeleeuwen. Het biedt u een beschrijving van kruidenbaden (r. 336), een operatie van de steen bij een kind (r. 2130), van een breukoperatie (r. 2218). Maar ook in de middeleeuwen diende de chirurg een middel te verstrekken tegen slapeloosheid, tegen hoofdpijn, tegen neusbloeden, enz. Welke toepassingen schrijft men voor? Kruiden op de slaap, beide polsen binden, een pleister leggen op voorhoofd en slaap, tegen slapeloosheid (r. 391, r. 395), kruiden op de pols binden tegen hoofdpijn (r. 393); doorboren van een oorlil en dragen van een snoer geldt als middel tegen oogziekten (r. 1628)⁽¹⁾; de geneesmethodes tegen oogziekten en haargroeimiddelen leveren klaarblijkelijk de hoofdschotel. De medische toepassingen gruwelen, wanneer men vaststelt, dat men wierook brandt onder een glas, de roet ervan verzamelt en in de ogen «werpt». Wormen ontstaan uit moeilijk te verteerden spijzen. Voortekenen van de dood vindt u bij een gekwetste die een wondrank uitbraakt. Wilt u weten of iemand binnen het jaar sterft? Laat een weinig van zijn bloed in een ketel water vallen; daalt het naar de bodem, dan zal hij niet sterven; blijft het in het midden

als een druppel hangen, dan merkt u een teken van de dood. De geschiedenis van de diëtetiek, met andere woorden de leefregels met betrekking tot gebruik van spijs en drank, vindt er een weergaloze mijn: wat is toegelaten en verboden bij koorts, vallende ziekte, bij reumalijders en waterzuchtigen, enz.

Deze luttele aanhalingen bewijzen, welk een waardevolle bron de volkskundigen hier kunnen aanboren voor de volksgeneeskunde, de handelingen en de geneesmiddelen, de planten en de kruiden, enz.

Dr. L. J. Vandewiele behandelt in de **inleiding** uitvoerig de waarde van de tekst, omlijnt hoe die geïnspireerd is door de geschriften van Avicenna, bepaalt de plaats N° 5, fol. 27r — 45v onder de 17 verhandelingen, die het zg. van Hulthemse handschrift van de Kon. Bib. te Brussel uitmaken. Volgens zijn overtuiging hebben de Liber Magistri Avicenne en de Herbarijs dezelfde oorsprong. Hij steunt op de Vlaamse benamingen van planten in beide werken, op de ingrediënten op de taal, westbrabants, zeer waarschijnlijk uit de streek van Mechelen.

De uitgave bevat drie delen. Elk van de 48 kapitels ofte ziekten krijgt een ontleding en **samenvatting**, in verhouding met (r. 2485-2510) het belang van de tekst. Hoofdstuk 37 geeft drie manieren om de eksterogen te verwijderen, doch hoofdstuk 38 nopens het aderslaten (r. 2511-2757) bezorgt breedvoerig waarschuwingen, uiteenzettingen van vroegere methodes, ver-

(1) Pr. M. Janssens Csr: Mannen met oorringen. Huidige jaargang, blz. 2-6.

takkingen, soorten aderen, ligging en reden van bloedvaten. De waarde van het hoofdstuk weerspiegelt zich in de samenvatting. Daarna leest u de **diplomatische tekst**, met oplossing van de abbreviaturen, met woordverklaring en nota's. Het derde deel bestaat uit lijsten van de auteursnamen in de tekst vermeld, de **simplicia** en de **composita**.

De schrijver heeft persoonlijk zijn werk «Herbarijs» genoemd. Een herbarijs of herbarium was oorspronkelijk een album, een platenboek met gedroogde planten. In de XVIe eeuw bedoelt men daarmee een verzameling gedroogde planten, in hoofdzaak bestemd als materiaal om te onderrichten. De «Herbarijs» komt in geen van beide reeksen terecht. Het boek noemt de geneeskundige planten, beschrijft ze bondig en geeft de toepassing ervan in de geneeskunde aan. Geen spoor van tekeningen. Of ging een begeleidend platenboek verloren? Hier beperkt de auteur zich tot de beschrijving van planten en tot enkele geneesmiddelen uit het dierenrijk; we vinden dus Enkelvoudige geneesmiddelen (Simplicia), geen Samengestelde (Composita).

Dr. J. L. Vandewiele speurt naar de waarde van de auteur, situeert het handschrift, geeft vroegere studies in verband met de 17 verhandelingen, door F. J. Willems beschreven onder de titel: «Aloude belgische natuerkunde van den mensch, in de dertiende en veertiende eeuw». Herbarijs neemt de plaats Nr 16 in. Over de kopiist Johannes de Altre is weinig geweten. Wie is de auteur? Godefridus Leonijs? Jan Yperman? Het blijft een open vraag.

Ook voor de bron van de auteur rijzen vraagtekens.

Verskillende auteurs hebben citaten aan de Herbarijs ontleend.

Het is een onbegonnen taak de planten te identificeren en de volksbenamingen geven eerder aanleiding om de zaak te kompliceren in plaats van ze op te helderen.

Dr. Vandewiele was de overtuiging toegedaan, dat in de loop der tijden voor een bepaalde streek een lijn kan getrokken worden in het gebruik van geneeskundige kruiden. Beoefenaars van (volks)geneeskunde houden vast aan bepaalde kruiden. Daarom heeft Dr. Vandewiele een ontzaglijke taak aangevat door de geschiedenis van ieder van deze kruiden (uit de Herbarijs) te volgen in onze streken, van de XIIIe-XIVe eeuw tot op onze dagen. De werken van de meest bekende kruidkundigen komen aldus onder de loupe.

De Herbarijs, een der oudste botanische geschriften uit het Nederlands kultuurpatrimonium, is van vérstrekkend belang voor de studie der wetenschappen, de farmacie, de geneeskunde, maar ook de volkskunde vindt er een machtige bron, vermits de auteur, als kind van zijn tijd, wetenschap en bijgeloof mengt.

Hij bezorgt u het middel voor het verwekken van een zoon of van een dochter, het sap om een scorpioen onmiddellijk te doen sterven, wilgebloemen met gewijd water om onkuise driften af te koelen, poeder van wilgebladeren voor impotenten om kinderen te verwekken of te ontvangen, geneesmiddelen tegen tandpijn, tegen oogziekten, blindheid en kaalhoofdigheid, enz.

De Koninklijke Vlaamse Akademie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten verdient onze dank en hulde voor de keurige uitgave.

Dr. J. L. Vandewiele heeft door de publikatie, de kommentaar en de inleiding van beide werken een hoogstaande wetenschappelijke prestatie geleverd, die ook een bijzondere waarde voor volkskundigen uitstraalt.

R.v.d.L.

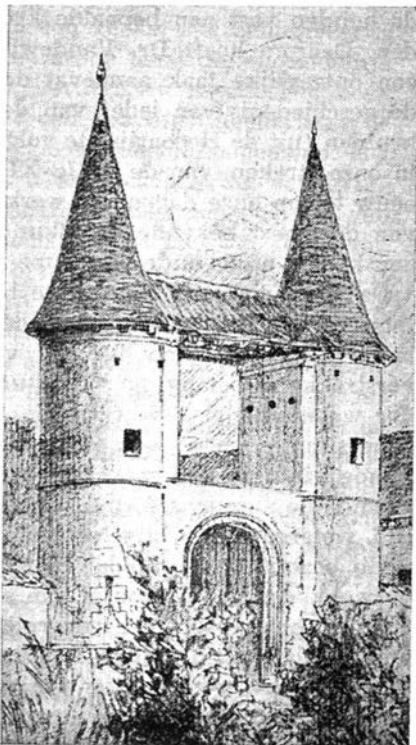
DIENT VOOR VOLKSKUNDIGE OPZOEKINGEN

DUIVENTORENS IN OOST-VLAANDEREN

II⁽¹⁾

DE DENDERSTREEK

VOORDE

Voorde kasteelpoort

Bij de kerk bemerkt u het omwalde slot uit de zestiende eeuw, met een merkwaardige ingangspoort. Twee ronde torens vormen de pijlers van de poort, zijn aan de basis van hun kegeldakjes verbonden door een zadeldak. Beide torentjes waren als duiventil ingericht; de vierkante vluchtgaten in de bogen waren vrij ver van elkaar verwijderd. Boven de waterrichel in elk torentje bevindt zich een vensteropening om het duivenverblijf te verlichten. Langs de zijde van den binnenkoer geeft een deurtje toegang tot elk torentje. Het kasteel was het verblijf van de Heer van Voorde; zijn wapenschild is zichtbaar in de Witte Kapel van O.-L.-Vrouw van de Beukenboom uit 1661, dicht bij de « Nachtegaal ».

Een pentekening van A. Heins toont de voorkant van het slot; thans is het eigendom van de zusters van St.-Vincentius en is gedeeltelijk als school ingericht.

(1) Het eerste deel verscheen in de huidige jaargang. blz. 125.

AANHANGSEL

Hebben wij hoofdzakelijk de nog bestaande torens, daterend vanaf de twaalfde eeuw tot aan de Franse revolutie, behandeld op basis van hun merkwaardigheid, toch heeft het belang de ligging en de beschrijving te geven van degene, die verdwenen zijn, omgebouwd en herbouwd.

Bovendien zijn ook duifhuizen NA de Franse revolutie opgezezen, die niet beantwoorden aan de karakteristieke kunstvaardigheid op gebied van omvang, bouwwijze, uitrusting en doel.

I VERDWENEN TORENS

- 1) te Bachte Maria-Leerne.
- 2) te Bassevelde op de vroeger dubbel omwalde hoeve « Terbenningen » uit de 17e eeuw, door brand vernield in 1951.
- 3) te Baarle-Drongen op een oude hoeve.
- 4) te Gent Trommelstraat in 't berucht Patershol. Zie bijdrage van M. Daem in Oostvl. Zanten XXXIX (1964) 60.
- 5) te Zwijnaarde op de vroegere Arseniusabdij, 1636.
- 6) te Zwijnaarde op de Ottergemhoeve, vernield door het luchtbombardement op 10/4/1944, vroeger bezit van de St.-Petersabdij.
- 7) te Oost-Eeklo in de Vlasschaertstraat, 13e eeuw.
- 8) te Mariakerke
- 9) Heusden, hoeve Canepeel in de Molenweide met ruïnes en overblijfselen van de abdij Nonnenbosse, 13e eeuw.
- 10) Elversele.
- 11) Waasmunster.

Uitvoerige gegevens leest u nopens 1), 8), 10), 11).

BACHTE-MARIA-LEERNE

Het kasteel van Ooidonk « staende op wal gemetst uutenwatere met vijf torens (en)optreckende valbrugghen », vindt zijn oorsprong waarschijnlijk in de XIIIe eeuw, is thans eigendom van de weled. graaf 't Kint de Roodenbeke, maakte eertijds deel uit van de baronie van Nevele.

In 1696 beschrijft men : « het kasteel van Oodoncq, de huisinghe met sin pleine boven an de groote waele daer rondomme loopende ... Item het Neerhof gelegen vóór het kasteel rondomme in sinen wal ».

Op dit hof stond «een scoon gemetst duyfhuys met stallinghe

voor verkenen daer onder ». Nog was er een « rijstal met syn solderinghe tot hoy, geheel in syn mueren ende met tichelen ghedect ».

Daar de burcht in 1579 door de Gentenaren voor de tweede maal bijna volledig werd verwoest, is het duifhuis vermoedelijk nooit heropgebouwd.⁽¹⁾

Wanneer men de lindedreef doorwandelt, merkt men een versterkte ingangspoort tot het kasteel. Deze dateert van 1595, gebouwd door Marten della Faille. Met de zware hoekdrumms en het topgeveltje op het middendeel is het een merkwaardig gebouw opgetrokken als verdedigingswerk op de thans modderig-zwarte Kale of Calene die aan Ponterhoek in de Leie vloeit.

De duiven vonden er boven een veilig hok.

MARIAKERKE

Op Noord-Broecken, aan de heirweg naar Eeklo lag op het einde van de XVIIe eeuw een leen, een heerlijkheid (een baronie mischien) aan de « Linie », de verdedigingswallen en gracht die Gent tegen aanvallen moesten beschermen, genaamd kasteelke « WESBEKE ».

Dat was « Westbeke » geweest, in 1570 in bezit van Frans Wouters, heer van Vinderhoute. Het « huys van Plaisance van Wesbeke » was omwald en gebouwd in Gotische stijl.

Het kasteel is in een niet bepaald jaar der XVIIIe eeuw afgebroken en heropgebouwd in de trant die nog bestond in 1963. Het duiventorentje, het rond gebouw aan de hofingang, aan de « Caele », bleef bewaard. Het bouwwerkje kan wel vijf eeuwen oud zijn; vóór dit het duiventorentje werd, zal het gediend hebben als wachthuisje voor de onderhorigen die het tolgeld van het veer aldaar moesten heffen.

Ten zuiden van dit Wesbeke moest de Callebeek aan de Heirweg naar Eeklo (huidige Veerstraat) per veerpont overgestoken worden. Voor het gebruik van de pont moest men tolgeld betalen. Het veer is op het einde der XVIIe eeuw afgeschaft door opvulling aan de Veerstraat, door de « Caele » af te leiden naar de « Liniegracht », thans « Het Lievevaardeken ».

Een ander stuk Caele lag tussen de Lievevaart en Belzele. Door de aanleg van de Ringvaart is het kasteelke « Wesbeke » met zijn duiventorentje verdwenen.⁽²⁾

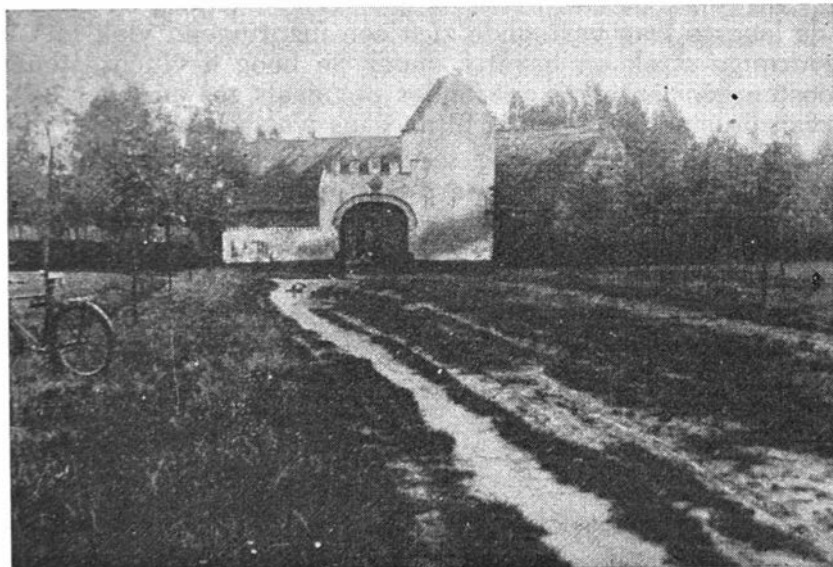
(1) Tekst ontleend aan « DE LEIE » uitgegeven door de Federatie voor Toerisme, Gent, 1954.

(2) Gegevens zijn ontleend aan een bijdrage van André De Maeght in Het Volk, 22 mei 1963.

ELVERSELE a/Durme

Bij de kerk aan het einde van een dreef staan de overblijfselen van het « HOF TER ELST » dagtekenend uit 1648 en deel van de heerlijkheid « Ter Elst ».

De inrijpoort vormde samen met de belendende duivenkeet een indrukwekkend uitzicht. De poort is waardevol op zichzelf; de gedrukte boogspanning is versierd met vooruitspringende strekstenen, met daarboven in 't midden een tamelijk verweerd wapenschild in ruitvorm waarvan de motieven niet klaar meer zijn.

Elversele

De toren met zadeldak waarvan de gladde puntgevel naar de dreef toe uitzicht gaf, droeg een pilastertje. De vluchtgaten waren van op het binnenhof zichtbaar.

De toren werd in 1956 afgebroken, doch de poort die toegang verleende tot het hof werd in haar oorspronkelijke toestand heropgebouwd.

De heerlijkheid « ter Elst » behoorde aan de familie van Steelant, in 1435 aan Gwijde, nadien aan zijn broeder Lodewijk van Steelant, zonen van Hellijn; in de eerste helft der XVIe eeuw aan Livina van Steelant, gehuwd met de ridder Lieven van Pottelsberghe, in 1576 aan Philip van Steelant, daarna aan dezes oudste zoon Paul, overleden op 14 september 1624, vervolgens aan Philip en in 1647 aan Margareta van Steelant, echtgenote van Gillis Dansaert.

Jan-Frans des Plaines uit Edingen, was zogezeegd eigenaar van de meierij van Elversele in 1741.⁽¹⁾

(1) F. De Potter en J. Broeckart, Geschiedenis van de gemeenten van O.-Vl., 3e reeks, arr. St.-Niklaas, 2e deel. Elversele, blz. 9-11-12.

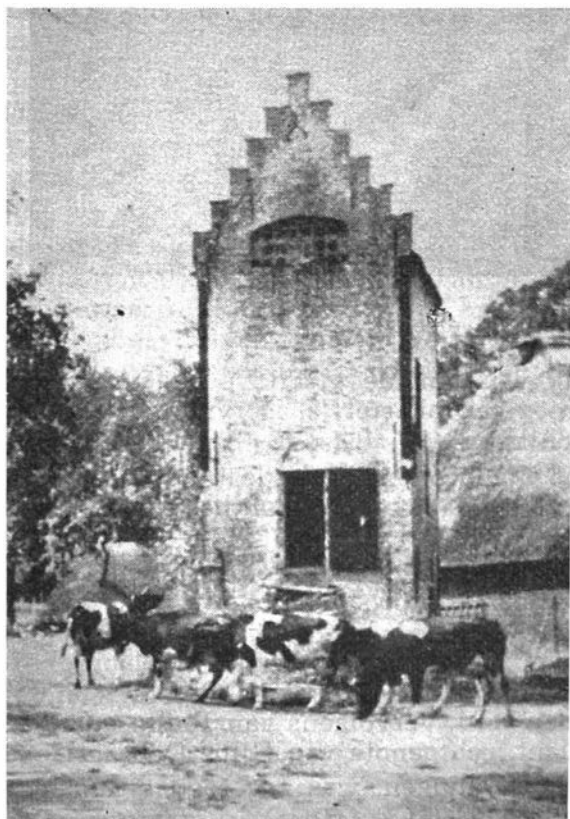
WAASMUNSTER

Voorbij de « VIERSCHAAR » via de Gentstraat komt men langs een dreef op het « PONTERHOF », alwaar een duiventoren stond welke bij een hevige stormweer in juli 1961 gedeeltelijk werd vernield en vervolgens in puin is gevallen.

Het Ponterhof maakte deel uit van het heerlijk kasteel van Pontrave dat omstreeks 1750 op last van baron Joris du Faing werd afgebroken. Van toen af zou Pontrave als boerderij zijn beleend. Sanderus geeft een ets van het kasteel van Pontrave.

Het vierkantig gebouw met muren van 0,50 m dikte had als afdekking een zadeldak tussen trapgevels. Nagenoeg op het niveau van de laagste trap vertoonde zich een inspringend vlak met korfboogvormige strek en bevatte onder de boog 6 vluchtgaten naar het oosten georiënteerd, daaronder nogmaals zes en lager ook zes, waarvan de stenen loopplaat bijna gans was afgebrokkeld.

De platvloersruimte kreeg toegang langs een viertal arduinen treden, zodat de toren op een terp was opgericht. Boven de ingangsdur prijkte het wapenschild van de heerlijkheid van Pontrave.

Waasmunster

Dit schild in witte natuursteen ligt nog tussen de puinen en zou circa 150 kgr. wegen. Het beeldt een ruitvormig motief uit met in

†t midden een arend en daarboven een ridderskroon zonder ken-
spreuk.

De benedenverdieping had een vensteropening in de vorm van een prisma, d.i. 0,40 m. daglicht langs buiten en 0,20 m. langs binnen gezien.

Een merkwaardige biezonderheid valt te vermelden, namelijk dat op elk der noord- en zuiderlijke gevels een deurtje aanwezig was, dat als slagval diende om de vossen te vangen die in de streek zeer talrijk waren en als vijand nr 1 werden vervolgd. De toren bevatte een verdiep toegankelijk langs een deur naar het noorden gericht; woonnissen voor de duiven waren in de muren gelaten.

De Heer J. Smet uit Waasmunster, lid van de Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen liet mij de eerste eigenaars kennen van het Ponterhof:

Dirk van Pontrave, ridder 1226.

Jan van Pontrave, 1324, was schepen te Gent van 1324 tot 1336.

Gillis van Pontrave 1345.⁽¹⁾

Sindsdien zijn de erven naar verschillende adellijke geslachten overgegaan.

De hoeve en landerijen zijn eigendom van dhr. Carlos van Crombrugge, kasteelheer van St.-Martens-Leerne, die ze door erfenis verkreeg. De hoeve is uitgebaat door A. Quintelier.

II HERBOUWDE TOREN

URSEL - Drongengoed.

Langs de rijksbaan Maldegem-Knesselare, of langs Zomergem via Ursel kan men een oude kloosterhoeve het «DRONGENGOED» bereiken.

De abdij der Norbertijnen van Drongen kocht bij de grenzen van Ursel-Maldegem een stuk grond aan, 75 bunders groot⁽²⁾ en begon met het ontginnen van de wildernis. In 1234 vestigden zij er zich definitief.

Langs de indrukwekkende middeleeuwse ingangspoort komt men op het binnenhof en men aanschouwt de ganse hoeve. Rechts bevindt zich de woning van het langgeveltype met de belendende bergplaatsen van dieren en vruchten en daartegenover in parallel de stallen. Vóór de eigenlijke woning ontwaart men de oude bornput die in zijn primitieve vorm bewaard is.

Afgescheiden van deze bouwsels, prijkt de witgekalkte duiventoren, afgedekt door een zadeldak tussen trapgevels. Bovenaan de

(1) Dezelfde heer J. Smet heeft de vroeger genomen foto bereidwillig afgestaan, waarvoor ik hem mijn beste dank herhaal;
Bepaalde inlichtingen zijn verstrekt door dhr. B. Moens-Lambrechts uit Waasmunster, ook medelid van de Kon. Bond der Oostvl. Volkskundigen.

(2) Bunder = 100 vierkante roeden of 1 hektaar.

laagste van de vier waterlijsten zijn zeven vluchtgaten zichtbaar naar het oosten georiënteerd. Onderaan schieten drie aaneensluitende boogsegmenten over gans de gevelbreedte vooruit die op een console stutten. Aan de westzijde zijn dezelfde boogsegmenten aanwezig. Vijf ankers sieren de trapgevels. Een loopplaat is tussen de onderste waterrichel en de boogsegmenten aangebracht. Langs dezelfde zijde is in een nis een gebeeldhouwd motief ingemetseld.

De noordgevel vertoont twee vensterkes met rondboogvormige strek welke het eerste verdiep verlichten. De west- en zuidgevel heeft een osseoog.

Ursel

Foto Omer Haeck

Verscheidene sierankers tonen, uitwendig althans, de afscheiding van de twee verdiepen welke langs een houten trap bereikbaar zijn.

Er valt aan te stippen dat deze duiventoren is heropgetrokken in oude baksteen.

Boven de deur van het woonhuis bemerkt men het schild der abdij waarin een Latijnse spreuk is gebeiteld, namelijk « Vita brevis, corda juncta cordibus » wat men vertalen kan : Het leven

is kort, laten wij de harten verenigen. Tussenin leest u het jaartal 1746.

Dit prachtig domein met de omringende bebouwde en beboste gronden en de sporen van vroegere omwalling, is eigendom van dhr. Van Damme, nijveraer te Eeklo die de hoeve volledig liet herstellen.

III VERVORMDE of OMGEBOUWDE DUIFHUIZEN

ASPER

Wanneer men de « Asper Kalseide » van uit de Stationstraat Gavere naar Asperplaats toe volgt, gaat men links de landdijk op en ontwaart men op de hoeve — in feite gelegen in de Ommegangstraat — een soort torengedebouw op vier pijlers door steekbogen verbonden, die gedeeltelijk werden toegemetseld. Het stalletje rechts werd voor enige jaren gebouwd.

Op de drie zijden van het verdiep zijn twee vensteropeningen zonder kozijnen door houten beschotten gevuld. Ongeveer een halve meter onder het benedenstuk van de vensteropeningen bemerkt men uitstekende brede hoekijzers waarin vroeger eikenhouten ribben geklemd waren aan dewelke een overhangend uitbouwsel in hout was gevestigd en een wandelvlak rondom het paviljoen vormde.

Op de noordkant kan men met een ladder langs een dubbele deuropening de ruimte betreden die het verdiep uitmaakt. Een houten zoldering scheidt dit vertrek van de duivenwoonst die onder het lage tentdak is gelegen. Door een mangat komt men in de kluis terecht.

De tien vlieggaten onder het overstek van het platte tentdak, langs de oostzijde en evenveel langs de zuidkant, zijn voorzien van loopplaten in rode tegels.

In een eiken moederbalk van een slaapkamer in de woning kan men het jaartal 1700 ingebeiteld zien. Nagelaten sporen laten blijken dat de hoeve omweld was.

Men vermoedt dat « 't Kasteelke » in de volksmond aldaar genoemd, voortijds bewoond was door de adellijke familie van Hoo-brouck. Een grote grafsteen en drie sepulcrums op het kerkhof, bewaren de gedachtenis van deze familie. De huidige eigenaar van het erf is Georges Ghys en de pachter Frans Tytgat.

Pater Dr. M. Dierickx S.J. professor in de geschiedenis aan de Leuvense Universiteit maakt gewag over die Heren van Asper, in zijn werk « Geschiedenis over Zingem », hebbende geleefd tussen 1650-1795.

ZWIJNAARDE

Voorbij de brug over de autosnelweg Brussel-Oostende (Gent Zwijnaarde) via de Oudenaardsesteenweg bereikt men in de St.-

Denijsstraat nr. 3 een omwald landgoed genaamd « RIJVISCH » dagtekenend uit de XVIe eeuw.

Van op de stenen brug kan men de indrukwekkende ingangspoort bewonderen. Twee ronde torentjes vormen de pijlers van het inganghekken en zijn verbonden door een centraal tussenbeschoot dat een langwerpige hardsteen met randversiering bevat waarvan het opschrift zeer moeilijk te ontcijferen is. Links en rechts zijn de torens door smalle gesloten gangen verbonden, waarvan de uiteinden met afgeronde hoeken in de omwalling terecht komen. De tussengang links diende tot duifhuis dat boven de linkse hoekafrondding twee vluchtgaten vertoont, naar het zuiden gericht en twee andere langs de binnenkoerzijde.

Van op de grond geeft een deurtje in het linkse torentje toegang tot het duivenverblijf; thans is het onbewoond.

Bij mijn bezoek in 1963 was de bewoner de heer erevrederechter Robert Delmotte.

GENT

Wanneer men de Ottergemsesteenweg naar de Groothandelsmarkt opgaat, ontwaart men links van de baan de versterkte hoeve van het kasteel « TER LAKE » uit de XIVe eeuw. Men bemerkt de inrijpoort van de hoeve met de belendende stallingen links en het woongebouw rechts. De sporen van de omwalling zijn volledig verdwenen.

Boven de inrijpoort met boogvormige strek vertoont zich een gevelsteen met laagverheven beeldhouwwerk voorstellende een wapenschild dat twee gekoppelde vizierhelmen bevat van de familiën Tserwouters en Hembyse. Bovenaan is op een gedeeltelijk verbrokkeld lint, links en rechts, de strijdkreet « OUDENBURCHT! — OUDENBURCHT! » gekapt en onderaan insgelijks op een lint de Latijnse wapenspreuk of devies « ADVERSA SECUNDANT ».

Links van de poort is nog een boogvormige strek zichtbaar van een toegemetselde kleine ingang. In dit toegemetselde gedeelte bemerkt men een van de kijk- of schietgaten in vorm van een verticale afgeknotte prisma met een diepte van 0,80 m, zij dus de dikte van de muur. Rechts van de poortopening is nog een dergelijk schietgat en een in het vooruitspringend gedeelte naar de oostkant toe. De ingangspoort is overzolderd.

Het eigenlijk duifhuis, aangebouwd aan het woonhuis dat een rechte hoek vormt met de binnenkant van het poortgebouw, is afgedekt met een zadeldak ietwat lager dan het woongebouw.

Bijna in de top van de puntgevel is een vierkante opening naar het N.W. georiënteerd, waaruit een tamelijk lange valplaat of loopplank uitsteekt.

De duiventil moet oorspronkelijk buitenwaarts volledig vrijstaande geweest zijn. Zoals zij zich vertoont is zij voor een deel ingesloten in het dak van de inrijpoort. De duivenkluis vormt dus hoek met het woonhuis en tegelijk met de binnenzijde van het poortbinnenste waarin zij gedeeltelijk uitkomt.

Een deur geeft toegang tot het binnenste van de duivenkeet en om de verdieping te bereiken is een ladder nodig. Het duifhuis is niet meer bewoond.

De ganze hoeve samen met het vervallen kasteelgebouw en de prachtige hofbeplantingen werden onteigend. Zij vallen in het plan van de autostrade en de E3 weg en zullen eerlang verdwijnen.

Het domein was eertijds een afhankelijkheid van de abdij van St.-Pieter uit Gent, opeenvolgend door verscheidene adellijke families bewoond, laatst door de familie Delbecque die thans verblijft op het kasteel te Desteldonk. (1)

MOERZEKE

Men vertrekt van op de dorpsplaats, de Kerkstraat door, draait rechtsaf via de Bootdijkstraat en na anderhalve kilometer ontwaart men « HET TORREKEN ».

Een monumentale ingangspoort geeft toegang tot de voortuin van het landhuis of kasteeltje « de Boonpot », bewoond door de eigenaar dhr. Gillbert Lemmens, burgemeester.

Oorspronkelijk zou de toren gebouwd zijn als tol- en bewakings-

Moerzeke

(1) Gegevens werden geput uit : « Maisons de campagne aux environs de Gand XVII siècle. Le château « Ter Lack » par Ph. Blommaert, 1854.

gebouw op de Schelde die tot omstreeks 1520 (indijking van het Grootbroeck te Moerzeke) vlak bij lag, is veel later als duivenverblijf gedeeltelijk in gebruik gesteld.

Terloops weze aangestipt dat men langs dezelfde weg het « TOLHUIS » voorbijgaat, driehonderd meter van « Het Torreken » verwijderd. De ankers van de voorgevel wijzen het jaartal 1489 aan.

De oprichting van het torengedebouw zou omstreeks 1470 geschied zijn. De eerste gekende bewoner, Jan Happaert, schepen van Antwerpen, is tot ridder geslagen door keizer Karel.

Het huis is geflankeerd door de toren in rode baksteen, zeer merkwaardig door bouwvorm en ornamentatie. De hoogte is circa 20 meter en bevat vier verdiepingen. Het frontale gedeelte is naar het N.W. gericht. Het onderste deel is nagenoeg vierkantig. Aan de basis is een hoekdrummer. De vierkantvorm reikt tot op de hoogte van de dakgoot om een achtkantige vorm aan te nemen. Een viertal stenen trappen opwaarts van de grond wijst een eiken deur, met ronde kruk, de bijzondere ingang tot de toren aan. De lichtopening of de waaier van die deur is voorzien van een ijzeren traliewerk.

Men merkt op de eerste verdieping een houten beschoot met vier vluchtgaten voor duiven, met een soort waaier in hout, door een waterrichel in witte zandsteen van elkander gescheiden.

De achtkantige tweede verdieping heeft nagenoeg de hoogte van het dak van het woonhuis en is ook afgetekend door een waterlijst.

De derde verdieping heeft ook een frontopening met houten beschoot waarin zich twee vlieggaten aan de basis vertonen. Een kroonstuk in witte mergelsteen loopt rondom de toren met de indruk van iets massiefs.

Onder dit kroonversiersel zijn op elk vlak vierkante openingen die als verluchting en verlichting dienen.

Daarboven bevat de vierde verdieping de deuren van de vier patrijspoorten welke naar de hoofdstreken uitkijken. Er dient opgemerkt dat de drie octogonale verdiepingen overvloedig met hoekverbindingen en banden in witte natuursteen versierd zijn. Boven de kroonlijst schiet het achthoekig spitsdakje omhoog met in top een bol met windwijzer.

De benedenverdieping vertegenwoordigt de trappenzaal met toegang tot een onderaardse kerker van circa 3,00 m. diep. De eiken trap leidt naar de onderscheiden verdiepingen. De verdiepruimten zijn gedeeltelijk gescheiden door de plankenvloer dienende als overloop van het een naar het andere. Het gezamenlijk aantal trappen belooft tot 65.

Het achtkantige kegeldak rust op een balkenroostering zeer gecompliceerd ineengewerkt.

De sloot zichtbaar ten zuiden van de eigendom blijkt het overblijfsel te zijn van de vroegere omwalling die tot omstreeks 1829 bestond.

Het in 1957 geklasseerd TORREKEN blijft een parel in de Scheldestreek waarop de inwoners van « MOER », terecht zeer fier mogen gaan.

IV LATER GEBOUWDE DUIFHUIZEN

NAZARETH.

Op het pachthof langs de provinciale baan Deinze-Gavere staat een ronde duiventoren van kleine afmetingen, zij een omtrek van circa 7,50 m. en slechts 4,00 m. hoogte, het strooien kegeldak inbegrepen.

De binnenruimte meet twee meter in doorsnede.

Rondom, onder de overhangende waterafloop, telt men 20 vluchtgaten.

Het witgekalkt torentje prijkt nagenoeg midden het erf, is van op de baan goed zichtbaar.

Het blijkt niet zó oud, is ook de Benjamin onder de aangetroffen « duivenketen ». Volgens de verklaringen van de huidige bewoner Georges De Vreese, zou het opgetrokken zijn met stenen van de in 1860 afgebrande kerk van Nazareth.

Door zijn typische bouwwijze is de toren het vermelden waard.

De eigenaar van het pachtgoed is de heer Ridder de Gellinck d'Elsegem.

NAZARETH 2.

Langs de steenweg Gent-Oudenaarde bereikt men de Snepstraat links ontwaart men de open hoeve met huisnummer 30, bewoond door de eigenaar Frans Coussement.

Bij de mestput staat de duiventoren in rode baksteen met circa 5,00 m. hoogte zonder het tentdak en met 2,50 m. zijkanten op 2,00 m. achter- en voorgevels. Op de grond geeft een deurtje toegang tot het varkenshok dat door een boogvormige voute van het duivenverblijf is gescheiden. Deze ruimte is door een houten zoldering verdeeld, waar het onderste gedeelte dient als « kiekenpolder », het bovenste als duivenhok dat ledig is.

Langs de zuidkant zijn 3 reeksen van vier vluchtgaten boveneen, langs het noorden tweemaal vier openingen die gestopt zijn.

De deuropeningen van het varkenskot, van de hennepolder en van het duivenkot zijn naar de woning, het langgeveltype, gekeerd.

Wij weten niet of het torentje zo oud zou zijn als de woonst waar de moerbalk in de woonkamer het ingekerfde jaartal 1781 draagt.

De vorige eigenaars waren de familie Feyerick uit Gent.

HEURNE

Op het gehucht Axelwalle staat de gesloten hoeve, « HET PACHTGOED », daterend van 1756, eigendom van de K.O.O. Oudenaarde, thans bewoond en uitgebaat door Marc De Ruyck. De vroegere uitbater was de familie Landrieu.

Aan de overkant van de woonst ziet men het ingebouwd duifhuis waarvan de vijf trapgevels boven de daken van de belendende stallingen uitsteken. Dagtekening \pm 1900. Het is naar het zuiden georiënteerd. Men ontwaart naar de topmijter een rond venster met latten in kruisvorm (Grieks) en daaronder vertonen zich de vluchtgaten als volgt:

onder het kijkvenstertje een, daaronder vier, lager zeven en in de onderste rij tien. Elke reeks is voorzien van aaneensluitende rode tegels die als loopplaat dienen. Het duifhuis is onbewoond.

SCHELDEWINDEKE

Van op het kerkplein, van op het kerkhof en van uit de Pastoor Devosstraat kan men de duiventoren aanschouwen opgetrokken omstreeks 1890 in rode baksteen door wijlen dokter A. De Beer, in leven een hartstochtelijk reisduivenliefhebber.

Vierkantig mooi bouwwerk met gebroken hoeken, fraai gefantaseerd, tamelijk hoog opschietend en best geschikt om de « val » van de aankomende vluchtduiven op te vangen.

In het met schaliën gedekt zadeldak is een kijkvenster; onderaan de dakgoot zijn vier vluchtgaten met een halfrondevormige opening.

De duiventoren is betrekkelijk modern, maar verdient dubbel en dik vermeld te worden.

OOSTAKKER

Via de parkeerplaats « de Dries », aan de ingang van de dreef naar de grot toe vindt men een merkwaardig duifhuis op het omwald kasteeldomein « SLOTENDRIES » (de Courtebourne) thans een pension-rusthuis.

Links vóór het kasteelgebouw rijst het typisch duifhuis, jammer genoeg, in staat van verval.

De eigenaardigheid bestaat hierin, dat het gehele gebouw de vorm aanneemt van circa $1/5$ van een cirkel.

Het torentje op zichzelf meet ongeveer 3,00 m. in het vierkant en steekt midden en boven zijdelingse bijgebouwtjes uit. Deze zouden als eendenhokken hebben gediend. Het torentje is met een laag tentdak afgedekt.

Platvloers geeft de ingangdeur toegang tot een houten wenteltrap; deze is vermolmd.

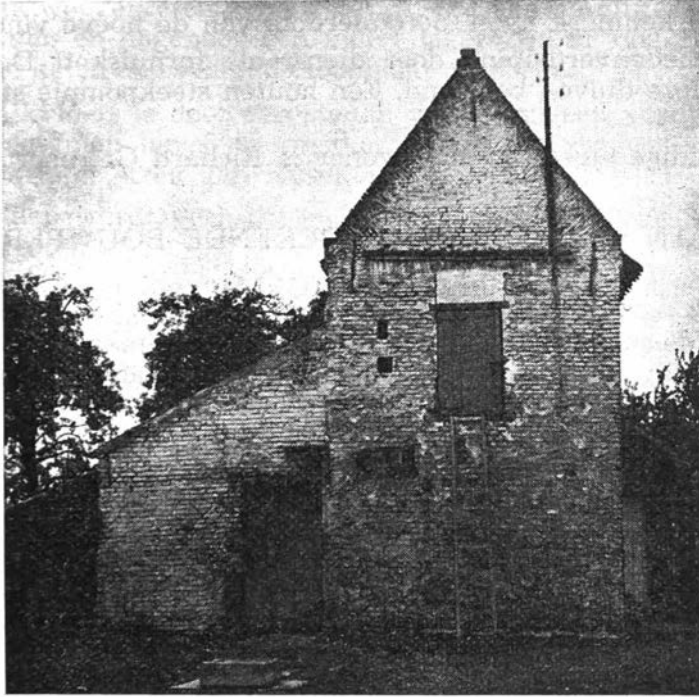
De frontgevel vertoont negen vluchtgaten en een zijdelings vlak bevat er vijf, allen naar het zuiden georiënteerd. Er zijn geen looppiaten aanwezig.

Dit eigenaardig gebouwtje da deel uitmaakt van de belendende hoeve van het kasteel, zou uit de 19^e eeuw dagtekenen.

EVERGEM 1.

In de Reybroekstraat zij de baan naar Oost-Eeklo toe, treft men op het open boerenhof met huisnummer 119, de min of meer ver-

minkte duivenkeet aan. Gedekt door een zadeldak is de topgevel met een platte zandsteen bekroond. Dit gebouw welke links en afgezonderd van de woning staat, meet 3,50 m. breedte op 6,00 m. lengte.

Evergem 1

Naar de oostzijde georiënteerd is de loopplaat bestaande uit vooruitspringende en aaneersluitende bakstenen op kant nog zichtbaar, terwijl de vlieggaten daarboven werden toegemetseld.

De beide stijkkanten van de puntgevel hebben op het buitenuiteinde een streklaag stenen op kant als versiersel.

De frontgevel bevat een deurgat met een ladder toegankelijk en die toelaat een binnenruimte te betreden die vermoedelijk als graanspijker heeft gediend. De eikenhouten zoldering scheidt dit vertrek van de eertijds bevolkte duivenwoning.

Naar de verklaring van de huidige eigenaar Kamiel De Groot-De Neve, zou deze hoeve een der oudste van Evergem zijn en uit de 17^e eeuw dagtekenen.

EVERGEM 2.

In de Reybroekstraat op de hoeve genummerd 72 rijst haaks met de woning en afgescheiden, de vierkante duivenkeet met 4,00 m. zijkant en gedekt met een zadeldak. De voorgevel, naar het

zuiden gericht, vertoont onder de spits een ovaalvormig venstertje en daaronder 5 vlieggaten waarvan de loopplaat uit vooruitspringende bakstenen op kant is samengesteld.

Daaronder zijn, rechts en links van de ingangdeur blinde vensters van dezelfde hoogte, waar het afgerond gedeelte van de segmentbogen met rode tegelkes is versierd. Nergens kan men een jaartal of kenmerk i.v.m. de ouderdom van de hoeve vinden.

De benedenverdieping doet dienst als fornuiskot. De keet is door rasloze duiven bewoond. Een houten steekpompje staat in de nabijheid.

De huidige eigenaar en bewoner is Richard Geirnaert.

V VAN ONZEKERE of ONBEKENDE BOUWPERIODE LOVENDEGEM.

Langs de staatsbaan Gent-Knokke slaat men links een gekasseide landweg in en bij het einde komt men op de oude hoeve genaamd « Ten Velden » die vroeger omwald bleek.

Grenzend aan het terrein van het kasteel, betrokken door de heer de Potter d'Indoye is de hoeve evenwel eigendom van prof. de Dorlodot-de Hemptinne en verpacht aan Van Parijs Maurits.

Nagenoeg in het midden van het erf staat in gedeeltelijke toe-

Lovendegem

stand van verval de oude vierkante duivenkeet, metende 3,50 m. zijvlak. De muren zijn op verscheidene plaatsen gescheurd, doch de goede gevelankers houden de karkas bijeen. De toren van geringe hoogte, gedekt door een zadeldak, omsloten door de puntgevels die aan hun basis een overstekende hoekverbinding hebben en als topversiersel een witte zandsteen dragen, is door de jaren gedeeltelijk weggevreten. Onder het niveau van de mijter ziet men 3 vluchtgaten en nagenoeg een meter lager zijn er nog 10 in een horizontale keten aanwezig; de loopplaat ontbreekt.

Het gelijkvloers is door een stenen voute van een verdiep afgescheiden dat men langs de westkant door een deurgat met een korfboogvormige strek kan bereiken.

Dit verdiep wordt verlucht en verlicht door verticale langwerpige « uilegaten ».

Boven een houten zoldering is de duivenwoning, die niettegenstaande de bouwvallige toestand nog door duiven is bewoond; de verzorger gaat er nog naar boven. Langs de oost- en westkant zijn later annexe-stalletjes gebouwd die als varkenshokken worden gebruikt.

MERELBEKE

Op de Lembergsesteenweg staat langs de straatweg een miniatuur duiventil: een zeer eigenaardig torentje op een hekpilaar van circa 0,50 m. vierkant en twee meter hoog.

De buitenafmetingen van het torentje zijn plus minus een meter op zijn vierkant en 1,25 m hoogte; het is getooid met een tentdakje en een weerhaantje in top.

De vluchtgaten langs de zuidkant met een vooruitspringende platte baksteen zijn driemaal twee boven elkaar in getal. Hetzelfde aantal vertoont zich langs de oostzijde, alwaar langs een deurtje de duiven gemakkelijk genaakbaar waren. De til zal wellicht tot lust of fantasie hebben gediend. Op de nok of vorst van het woonhuis prijkt een klokkestoeltje waarin een klokje hangt waarop het jaartal 1312 gegrift staat met een bijgaande Latijnse tekst.

Het valt sterk te betwijfelen of de duiventil zó oud zou zijn als het klokje.

Dit erf, de Meyleekehoeve genaamd, zou een kloosterhoeve geweest zijn en is nu bewoond door dhr. Gaston De Guchtenaere.

GROTENBERGE

Nagenoeg in 't midden van de pachthoeve genaamd: « HOF te WASSENHOVE », een complex van het type « gesloten hoeve » in quadratuurvormig plan, prijkt de achtkantige duiventoren van geringe hoogte. De zijkanten bestaan uit vier vlakken van circa 1,00 m. en vier van 1,30 m., alternatief verenigd. In de vier breedste zijvlakken bevindt zich een deur toegang gevend tot vier ver-

trekken door een wand gescheiden; zij: hoenderhok, W.C., bergplaats en een gewelfde ruimte van uit dewelke men met een ladder door een langwerpige mangat het duivenhok kan bereiken.

Onder het overhangend uitbouwsel van het dakje kan men op de acht zijden twee rijen met zes vluchtgaten zien, zodat men er in 't geheel 48 telt.

Enige koppels veldduiven vormen de bewoners van de keet.

Het pachthof is bewoond door de familie Van Melckebeke en is eigendom van ridder de Ghellinck d'Elsegem.

OPHASSELT

Neem de betonbaan naar Schendelbeke, sla aan het tweede kruispunt rechts af, zie de straatnaamplaat « Moene » en betreed de oude, gesloten hoeve van Paul Van Heghe, thans gepacht en bewoond door de familie De Cooman.

In de koppen van de arduinen dwarsbalk boven de deur van de woning zijn « Anno » en het jaartal 1784 gekapt.

Nagenoeg in 't midden van het binnenhof staat de vierkante duiventoren, metende aan de basis 3,50 m. Als dekking is een laag tentdak waarvan de overstekende dakribben fraai bewerkt zijn. Onder deze zijn op de vier zijden twee inspringende blinde vensterkens met rondboog, waarvan de onderdorpel als valplaat dient en toegang geeft tot twee vlieggaten. In 't geheel zijn er dus viermaal vier of zestien openingen van omtrent een steenlengte hoog.

Er is met de oriëntatie geen rekenschap gehouden daar, door de betrekkelijk lage afmeting, het torengewoel in zijn geheel door de omringende gebouwen tegen alle windrichtingen is beschermd.

De onderste ruimten doen dienst als hoender- en konijnenhokken; daarboven is de duivenwoning welke rechtstreeks onder het dakgestoelte is gelegen en enige rasloze duiven als bevolking telt.

VI VERMEENDE DUIVENTORENS

In de loop van de vijftig laatste jaren zijn minder merkwaardige bouwsels opgetrokken die men als namaaksels of als fantasie kan beschouwen, o.m. :

Bassevelde op erf van de brouwerij Van Acker omstreeks 1923, een ronde.

St. Jan-in-Eremo, hoeve Van Damme, in 1946, een vierkantige.

Vurts, erf Leemstraat, een vierkantige.

St.-Niklaas, in de tuin van een woning in de Walburgstraat, een zeskantige.

Destelbergen, zeer recent.

Enige « zogezegde » duiventorens werden gesignaleerd. Het volstaat niet dat in een gevel of gewezen vensteropening enkele vluchtgaten aanwezig zijn en een paar duiven uit- en invliegen om een echt duifhuis of -toren te ontdekken.

Aldus meldde men :

Grimminge, boven de abdijpoort, 13e eeuw, in 1965 door brand geteisterd.

Aspelare, watermolen Prieels, 18^e eeuw.

Waarschoot. oude priorij O.-L.-V. ten Hove, 1449, in de volksmond « Rattenkasteel ».

Lovendegem, 't Spaans hof op 't Kort Endecken, 1638.

Zomergem-Beke, hoeve Rapenburg, 1722.

De studie leidde doorheen de ganse provincie naar oude goed verzorgde en ook verwaarloosde hoeven en erven.

Onze fiere molens zijn op menige plaats verdwenen of vallen in puin, omdat men niet voldoende de waarde daarvan heeft beseft en omdat de onderhoudskosten blijkbaar TE zwaar drukken voor openbare diensten en beschermheren. Dit overzicht belicht een andere tak van ons vaderlijk erfgoed.

Sommige duiventorens mogen als ware parels worden aangehaald. Andere zijn bedreigd. Voorzover ik weet, is slechts een vijftal beschermd of geklasseerd.

Moge deze studie ons aanzetten om de waardevolle sporen van vroeger recht en voorrecht volwaardig te behouden.

Zij vormen een getuigenis van onze gebondenheid aan Heem en Volkskunde en vormen een attractiepool voor onze toeristen.

Het geheel heeft veel tijd en uitgaven gekost, maar we voelen ons beloofd door de bestendige belangstelling van heem- en volkskundigen uit de ganse provincie.

SLOTWOORD

Bij het einde van dit betoog hoort het de talrijke personen te danken die mij belangloos met brieven, foto's, inlichtingen, plaatsbezoek en andere middelen behulpzaam zijn geweest, de HH.: Van de Weghe U., onderwijzer, Zomergem; Lic. Renaat van der Linden, Broeckhove M., Depoorter R., respectievelijk voorzitter, sekretaris en penningmeester van de Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen; Hasevelde G., rustend schoolhoofd uit Merelbeke; Mevrouw Joyeux, direktrice van de Vlaamse Toeristenbond, Gent; Nisol Jules, kunstbeeldhouwer, Eeklo; Baron de Crombrugge de Loringhe, Wippelgem; Baron Alain de Kerkhove d'Ousselghem, Vosselaere; Baron Marcel Maelcamp d'Opstael, Brussel; Graaf de Bousies-Borluut, Hansbeke; Den Dooven Urb., bouwkundige. Gent; Gavel P., bouwkundige, Gent; Mortier Raoul, Oostakker; Devos Jozef, Gent; De Fauw F., Kalken; Z.E.H. Pungs, pastoor uit Bazel-Waas; Pater Pr. Janssens C.SsR.. Jette; Gilbert Lemmens, burgemeester, Moerzeke; Smet Aug.. St.-Niklaas; Smet J., Waasmunster; Mijn beide zonen Raoul en Walter, alsmede mijn schoonzoon Jacques De Vos, De gemeentesekretarissen van Mariakerke, Evergem, Oosteeklo, Vurste, Heurne, Elversele, Waasmunster.

Ik dank biezonder de eigenaars en pachters die mij vriendelijk ontvingen bij mijn bezoek, nuttige gegevens verstrekten en mij tcelieten, soms met hun hulp, de duifhuizen te onderzoeken. te ontleden en te fotograferen.

Mijn zeer biezondere dank gaat naar mijn vriend Lic. Robert Markey die met mij een groot deel van Oost-Vlaanderen heeft doorkruist om de prachtige foto's te nemen. Wij deden ons best; maar... volmaaktheid is niet van deze wereld en wij zijn ervan overtuigd dat ons werk nog voor heel wat verbetering vatbaar is.

Alle gegevens en hulp samengebundeld bewijzen dat ons volk de HEEMKUNDE genegen is en dat daardoor onze kennis rijker wordt.

ONZE DUIVENTORENS

De heerschappijen zijn vaak heengegaan.
De torens als getuigen blijven staan.
Daar vindt u ze, mooi of niet van tel
verminkt, verwaarloosd, soms verlaten.
Vele smeken dringend om herstel
Zal deze studie somtijds baten?

Als niemand zich ontfermt
aan wie ze ook behoren
verstomt hun stem die kermt.
Welk lot is hun beschoren?

Vergaat het prachtig duivenhuis
hopeloos teloor in puin en gruis?
Of wordt het. gaaf bewaard en fijn hersteld,
Een parel, die machtig-sierlijk telt en geldt?

O.S. DEPRAET

KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN.

Vereniging zonder winstoogmerk

De Bond ondersteunt het Museum voor Volkskunde, geeft sedert 1926 Oostvlaamse Zanten uit, afzonderlijke Bijdragen en sedert 1957 Mededelingen van de Dienst voor Volkskundige Opzoekingen.

Samen met de Museumkommissie richt hij kosteloze openbare voordrachten, tentoonstellingen en manifestaties in, alsook de tweejaarlijkse wedstrijden van het Alfons De Cock-fonds.

Samen met de Kommissie voor Kulturele Aangelegenheden van het Provinciaal Bestuur richt hij insgelijks «Enquêtes» over volkskundige verschijnselen van de provincie Oost-Vlaanderen in.

De bibliotheek en het archief van de Bond en van het Museum voor Volkskunde berusten in de zetel, Kraanlei 41, Gent.

Een lid van de Bond werkt mede aan de verrijking van het Museum door de studie van de volkskunde in 't algemeen en van het Oostvlaams Volksleven in het bijzonder, ten eigen bate en in dienst van de volksopvoeding, Museum, tentoonstellingen, poppenspel en feesten zijn gratis toegankelijk op vertoon van de lidkaart.

Bestuur van de Bond : Ere-voorzitter : F. Van Es. Voorzitter : Lic. R. van der Linden. Ondervoorzitters : J. Pieters en Pr. Luyckx. Sekretaris : M. Broeckhove. Penningmeester : R. Depoorter. Archivaris : M. Van Wesemael. Bibliotekaris : Dr. R. Haeseryn. Leden : Lic. H. Arens, Lic. M. Daem, G. Hebbelijck, Lic. L. Hoste, Dr. Nowé, Fr. Van Bost, R. Vankenhove, G. Van Peteghem, G. Weze.

Dienst voor Volkskundige Opzoekingen : M. Broeckhove, Lic. M. Daem, J. Pieters, Lic. R. van der Linden, F. Van Es en M. Van Wesemael.

Feestkomitee : onder voorzitterschap van de H. R. Vankenhove, bestaat uit het bestuur van de Bond, met toevoeging van de heren Robert Van Belle en André Verbeke.

HET MUSEUM VOOR VOLKSKUNDE.

Het Museum voor Volkskunde, gesticht door de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen in 1927, in het voormalig Museum voor Oudheden, Lange Steenstraat 14, is in 1962 overgebracht naar het Kinderen Alijns-hospitaal, Kraanlei 41, Gent.

De stad Gent heeft het Museum voor Volkskunde overgenomen, bij besluit van 27 september 1931 en plaatste het onder het toezicht van een kommissie met vertegenwoordigers van het Stadsbestuur en de Bond.

Deze kommissie bestaat uit : Voorzitter : R. Vankenhove. Sekretaris : M. Broeckhove. Penningmeester : G. Hebbelijck. Leden zijn de bestuursleden van de Bond en de afgevaardigden van de Stad. Konservator : Lic. L. Hoste.

Doel van de kommissie : Verzamelen, inventariseren en uitstellen van alle stoffelijke getuigen van het vroegere en huidige volksleven. De voorwerpen, dokumenten en inlichtingen betreffende het volksleven hebben betrekking op de woning, de huishoudelijke inrichting, de voeding, de volkskleding, de vervoermiddelen, de verlichting, het straat- en marktlevens, de volkstypen, de familietradities en -gebruiken, de ambachten met de werktuigen, de volksfeesten en -spelen en andere ontspanningen, het volksgeloof, het sociale leven, de volkskennis en volksgeneeskunde, de volksletterkunde en de volkskunst.

Aankoopkommissie : M. Broeckhove, Lic. L. Hoste, Lic. R. van der Linden, R. Vankenhove, M. Van Wesemael.

De museumkommissie houdt zich zeer aanbevolen voor afstand of schenking, zelfs in bruikleen, van voorwerpen en dokumenten. Ze koopt ook voorwerpen en laat die afhalen aan huis. Verzoek te schrijven aan de konservator : L. Hoste, Rooigemlaan 46, Gent. Tel. 26.28.74, of de sekretaris der kommissie : M. Broeckhove, Oscar de Gruyterstr. 36, Gent. Men kan zich ook rechtstreeks naar het Museum wenden : Kraanlei 41, Gent. Tel. 23.13.36.